ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

FAKULTA PROVOZNĚ EKONOMICKÁ
Obor Podnikání a administrativa

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Téma: Kapitálová přiměřenost z hlediska daně z příjmů

Vypracoval: Lenka Vajgantová

Vedoucí diplomové práce: Ing. Marta Šulcová-Seidlová

Praha 2009©

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Kapitálová přiměřenost z hlediska daně z příjmů" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 14. 4. 2009

.....

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji tímto Ing. Šulcové – Seidlové za odborné vedení a rady při zpracování diplomové práce.

V Praze dne 14. 4. 2009

.....

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

FAKULTA PROVOZNĚ EKONOMICKÁ
Obor Podnikání a administrativa

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Kapitálová přiměřenost z hlediska daně z příjmů

The capital adequacy in term of income-tax

SOUHRN

Tato diplomová práce „Kapitálová přiměřenost z hlediska daně z příjmů“ si dala za cíl na základě poznatků o vývoji ustanovení § 25 odst. 1 písm. w) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, tyto prakticky uplatnit na příkladu fiktivní společnosti – provést aplikaci testu kapitálové přiměřenosti s cílem poukázat na možnost rozhodnutí daňového subjektu o využití / nevyužití zpětné retroaktivity zákona, kterou mu umožňuje nejnovější znění zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, a to znění účinné ke dni 1. 1. 2009. Úprava tohoto ustanovení, které se zabývá problematikou nízké kapitalizace, prošla a stále prochází velkým vývojem. V diplomové práci byl popsán vývoj ustanovení § 25 odst. 1 písm. w) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů spolu s vývojem výkladové metodiky Ministerstva financí ČR.

Bylo zjištěno, že pokud se poplatník rozhodne, některé z části změn v daňové oblasti schválené novelou zákona o daních z příjmů zákonem č. 261/2007 Sb., pro něj nikdy nebudou účinné. Pokud tedy poplatník uváží, že zákon č. 586/1992 Sb. ve znění zákona č. 261/2007 Sb. pro něj je výhodnější, může se řídit tímto zněním a nemusí přihlížet k úpravám po 1. 1. 2009.

Nelze samozřejmě obecně tvrdit, že možnost dobrovolné retroaktivity bude poplatníkem vždy využita. Naopak může nastat situace, kdy její nevyužití bude pro poplatníka výhodnější. Tato práce má tedy posloužit jako určitý návod pro daňového poplatníka pro podrobnou analýzu výše případné připočitatelné položky dle „staré“ a „nové“ úpravy.

KLÍČOVÁ SLOVA

Kapitálová přiměřenost, nízká kapitalizace, daňově uznatelné / neuznatelné finanční výdaje (náklady), úvěry a půjčky, referenční sazba, jednotná úroková míra, spojené osoby, vlastní a cizí kapitál, § 25 odstavec 1 písmeno w) zákona č.586/1992 Sb., o daních z příjmů

SUMMARY

The goal of this diploma work which is called "Capital adequacy in terms of income tax" is - on the base of knowledge about the development of provisions of section 25 paragraph 1 letter w) of the collection of laws No. 586/1992 about income taxes – to apply to an example of a fictive company – it was made an application test of capital adequacy with a view to point to the tax subject's possibility to resolve on utilization / non-utilization of back retroactivity of the law, which is enabled by the newest wording of the collection of laws No. 586/1992 about income taxes – a wording effective from 1st January 2009.

A modification of this provision which deals with thin capitalization problems has undergone a great development. The development of provisions of section 25 paragraph 1 letter w) of the collection of laws No. 586/1992 about income taxes together with the development of interpretative methodology was described in the diploma work. Ascertained theoretical knowledge was practically applied to an example of a concrete company – it was made an application test of capital adequacy with a view to point to the tax subject's possibility to resolve on utilization / non-utilization of back retroactivity of the law, which is enabled by the newest wording of the collection of laws No. 586/1992 about income taxes – a wording effective from 1st January 2009.

It was found out that if a taxpayer decides so, some of the modified parts in the tax sphere passed by the amendment to the tax income act by the collection of laws No. 261/2007 will never be effective for him. If a taxpayer considers that the wording of the amendment No. 261/2007 would be better for him, he can follow this amendment and does not have to take into account the changes after 1st January 2009.

We can not generally claim that the possibility of voluntary retroactivity will always be used by a taxpayer. On the contrary, a situation when its non-utilization will be more advantageous for a taxpayer can occur. This work could be used as certain guidance for

a taxpayer for a detailed analysis of above fitting tax base increasing items according to “the old” and “the new” modification.

KEYWORDS

capital adequacy, thin capitalization, tax deductible / non-deductible financial expenses, credits and loans, reference rate, flat interest rate, related parties, shareholder’s and foreign capital, section 25 paragraph 1 letter w) of the collection of laws No. 586/1992 about income taxes

Obsah

1. Úvod 7
2. Metodický postup a cíl práce 10
3. Literární rešerše 11
3.1 Finanční výdaje (náklady) 11
Zdroj: Sdělení Ministerstva financí k aplikaci ustanovení § 25 odst.1 písm.w) zákona č.586/1992 Sb., ... 12
o daních z příjmů 12
3.2 Výdaje (náklady) na zajištění 12
3.3 Osoba, která úvěr nebo půjčku zajišťuje 12
3.4 Úvěry a půjčky, které jsou podřízeny ostatním závazkům poplatníka 13
3.5 Finanční výdaje (náklady) úvěry a půjčky, kde úrok je odvozován od výsledku hospodaření (zisku) poplatníka 15
3.6 Referenční sazba 15
3.7 Jednotná úroková míra 16
3.8 Spojené osoby – ve znění zákona o dani z příjmů po 1.1.2004 18
3.9 Spojené osoby - ve znění zákona o dani z příjmů do 1.1.2004 19
3.10 Úvěry a půjčky 20
3.11 Vlastní kapitál – právní úprava platná do 31.12.2000 21
3.12 Vlastní kapitál – právní úprava platná po 1.1.2001 23
3.13 Kapitalizace úroků 24
3.14 Výjimky z ustanovení o nízké kapitalizaci - trvalé 24
3.15 Výjimky z ustanovení o nízké kapitalizaci – přechodné 26
4. Analýza vývoje ustanovení § 25 odstavec 1 písmeno w) zákona č.586/1992 Sb., o daních z příjmů 27
4.1 Úprava před novelizací zákona o daních z příjmů zákonem č.438/2003 Sb. obecně účinná do 31.12.2003 27
4.2 Úprava obecně účinná od 1.1.2004 do 31.12.2007 30
4.3 Úprava v novelizovaném znění obecně účinná od 1.1.2008 34

5. Metody vylučování finančních nákladů – dle úpravy platné po 1.1.2008 38
5.1 Pravidlo první :„P+4“ 38
5.2 Pravidlo druhé : „podřízené“ 39
5.3 Pravidlo třetí : „ze zisku“ 39
5.4 Pravidlo čtvrté : „poměr vůči vlastnímu kapitálu“ 40
5.5 Pravidlo páté : „spojené osoby“ 40
5.6 Aplikace 5 pravidel 41
5.6.1 1. fáze výpočtu poměrů 42
5.6.2 2. fáze výpočtu koeficientů - počítají se, pouze pokud jsou vypočtené poměry menší než 1 42
5.6.3 3. fáze výpočtu neuznatelných finančních nákladů 42
6. Úprava v novelizovaném znění obecně účinná od 1.1.2009 43
7. Kapitálová přiměřenost u fiktivní společnosti 48
7.1 Výpočet daňové uznatelnosti úroků dle znění k 1.1.2008 48
7.1.1 1. krok 52
7.1.2 2. krok 53
7.1.3 3. krok – shrnutí 55
7.2 Výpočet daňové uznatelnosti úroků dle znění k 1.1.2009 57
7.2.1 1.krok 61
7.2.2 2. krok 62
7.2.3 3. krok – shrnutí 63
8. Závěr 65
9. Seznam použité literatury 69
10. Seznam tabulek 71

1. Úvod

V rámci zákona č.261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, došlo k velkému množství změn v daňových zákonech a zákonech upravujících oblast sociálního a zdravotního systému. Z důvodové zprávy Vlády ČR k návrhu tohoto zákona vyplynulo, že účelem těchto změn bylo optimalizací příjmů státního rozpočtu podpořit hospodářský růst a úpravou ekologických daní posílit ochranu životního prostředí. Na straně výdajů navržená opatření sledovala zastavit vzestup finančních prostředků vynakládaných v uvedených systémech, který je s ohledem na zvyšující se podíl těchto výdajů na deficitu veřejných rozpočtů nevyhnutelný.

Text Zákona o stabilizaci veřejných rozpočtů se skládá z 52 částí, které změnily celkem 46 zákonů. První část Zákona o stabilizaci veřejných rozpočtů je věnována zákonu č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Změny týkající se právnických osob jsou například snížení sazby daně z 24 % na 21 % pro rok 2008, na 20 % v roce 2009 a 19 % v roce 2010, dále došlo ke zrušení odpisové skupiny 1a a limitu vstupní ceny 1 500 000 Kč, který neumožňoval uplatnit do výdajů celou pořizovací cenu nadlimitního vozidla. Došlo k prodloužení doby pronájmu nutné pro zahrnutí leasingových splátek do výdajů, a to na minimální dobu odpisování stanovenou pro příslušný hmotný majetek. Za účelem posílení pozice věřitelů ve vztahu k dlužníkům a zdanění jejich neadekvátně získaného prospěchu došlo nově k zahrnutí závazku odpovídajícího pohledávce, od jejíž splatnosti uplynulo 36 měsíců anebo se tato pohledávka promlčela, do základu daně.

Zákon o stabilizaci veřejných rozpočtů obsahuje v rámci Zákona o daních z příjmů celkem 245 novelizačních bodů. Obecně lze říci to, že záměrem vlády bylo, aby dopad přijaté úpravy byl rozpočtově neutrální, a proto je výše zmíněné snižování sazby daně kompenzováno řadou opatření, která směřují k rozšíření daňového základu.

Opatřením přijatým v rámci rozšiřování základu daně právnických osob, mimo jiné za účelem snížení disproporce mezi relativně nízkou cenou cizího kapitálu (úroky z úvěru

jsou obvykle daňově účinnou položkou) a relativně vysokou cenou vlastního kapitálu (vyplácené dividendy a podíly na zisku nejsou daňově účinné položky), je zavedení pojmu „finanční výdaje (náklady)“. Toto ustanovení navazuje na často diskutované znění § 25 odst. 1 písm. w), které limituje daňovou účinnost úroků při objemech úvěrů a půjček od spojených osob převyšujících čtyřnásobek (u bank a pojišťoven šestinásobek) vlastního kapitálu (tzv. test kapitalizace). V § 25 odst. 1 písm. w) zákona o daních z příjmů je definováno omezení daňově uznatelných úroků. Do konce roku 2007 byly omezeny pouze úroky z úvěrů a půjček poskytnutých spojenou osobou, a to v případě, kdy úhrn těchto úvěrů a půjček přesáhl čtyřnásobek vlastního kapitálu společnosti. Od 1.1.2008 se situace komplikuje, dotyčné ustanovení zákona o daních z příjmů je rozšířeno a definuje několik podmínek jejichž nesplnění má za následek daňovou neuznatelnost určité části finančních výdajů.

Vlivem reformního balíčku došlo tedy k několika zásadním krokům

1) Zpřísnění testu kapitalizace snížením limitu pro přesah vlastního kapitálu výší úvěrů a půjček

2) Zavedení testu kapitalizace i pro nespojené osoby

3) Omezení daňové účinnosti některých dalších nákladových položek úrokového charakteru.

Úprava v novelizovaném § 25 odst.1 písm. w) zákona o daních z příjmů je třetí úpravou nízké kapitalizace – viz následující přehled

1) Úprava před novelizací zákona o daních z příjmů zákonem č.438/2003 Sb. obecně účinná do 31.12.2003

2) Úprava obecně účinná od 1.1.2004 do 31.12.2007

3) Úprava v novelizovaném znění obecně účinná od 1.1.2008

V souvislosti se schvalováním státního rozpočtu pro rok 2009 došlo také k projednávání změn v daňových zákonech. V rámci těchto změn byla nakonec, mimo jiné, schválena taktéž další novela zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Znění § 25 odst.1 písm. w) zákona o daních z příjmů bylo tedy od 1.1.2009 opět změněno. Tato úprava se použije na smluvní vztahy uzavřené po 1.1.2008, a to podle přechodného ustanovení č.10, které zároveň umožňuje použít toto znění již pro období roku 2008. Jedná se tedy o retroaktivitu dobrovolnou a poplatník se tedy může rozhodnout, zda ji využije.

Problematika daňové uznatelnosti úroků z úvěru a půjček je možná jednou z nejvýznamnějších změn v oblasti rozšiřování základu daně. Základní myšlenka nové úpravy vychází z teorie, že v případě vlastního kapitálu je za tento placeno dividendami, které jsou obecně daňově neuznatelné, a není důvod, aby úroky, což je úhrada za cizí kapitál, byly široce bez omezení daňově uznatelné.

V této diplomové práci se autorka chce zabývat vývojem výše uvedeného ustanovení a jeho vlivu na rozhodování podnikatelských subjektů o způsobu a formě financování podnikatelské činnosti. Vývoj ustanovení § 25 odst. 1 písm. w) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů je neustále v pohybu a diskuze o jeho aplikaci způsobila již nejeden rozpor v odborných kruzích. Došlo dokonce k situaci, kdy samotní předkladatelé zákona (legislativní odbor Ministerstva financí ČR) při zavedení ustanovení k 1.1.2008 sami nevěděli, jakým způsobem vlastně body 1 až 5 v § 25 odst. 1 písm. w) aplikovat. A jak bylo uvedeno již výše, k 1.1.2009 se stala účinnou další novela předmětného ustanovení.

2. Metodický postup a cíl práce

Cílem práce je na základě poznatků o vývoji ustanovení § 25, odst.1 písm. w) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů, tyto prakticky uplatnit na příkladu fiktivní společnosti – provést aplikaci testu kapitálové přiměřenosti s cílem poukázat na možnost rozhodnutí daňového subjektu o využití / nevyužití zpětné retroaktivity zákona, kterou poplatníkovi umožňuje nejnovější znění zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, a to znění účinné ke dni 1. 1. 2009.

Účinností zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů došlo k zásadní změně § 25 odst. 1 písm. w), tj. posouzení daňové uznatelnosti finančních nákladů plynoucích z úvěrů a půjček (tzv. testy „nízké kapitalizace“). Nově se nyní daňové omezení nevztahuje pouze na úroky, ale rozšiřuje se na finanční výdaje (náklady). Navíc oproti stávající úpravě, kdy se daňový test úroků z úvěrů a půjček vztahoval pouze na situaci, kdy věřitelem byla osoba spojená ve vztahu k dlužníkovi podle § 23 odst.7 zákona o daních z příjmů, nyní došlo k výrazně negativní změně pro poplatníky, protože se daňově neuznatelnými mohou stát při poskytnutí úvěrů a půjček i jiné tituly než úroky z úvěrů a půjček a rozšiřuje se i okruh možných věřitelů poskytnutých úvěrů a půjček.

Součástí práce je zpracování přehledu daňových režimů jednotlivých druhů úroků z úvěrů a půjček, tedy úroků ze smluv uzavřených před 1.1.2004, úroků ze smluv uzavřených v období 1.1.2004 – 31.12.2007 a úroků ze smluv uzavřených od 1.1.2008. Vzhledem k novele zákona o daních z příjmů platné od 1.1.2009 bude zpracován přehled změn v dané oblasti v dalším vývoji, s důrazem na upozornění dobrovolné zpětné retroaktivity zákona.

Na základě provedené analýzy pak bude provedena aplikace testu kapitálové přiměřenosti u fiktivní společnosti s cílem poukázat na možnost rozhodnutí daňového subjektu o využití / nevyužití zpětné retroaktivity zákona.

3. Literární rešerše

Definice pojmů

3.1 Finanční výdaje (náklady)

Nově ustanovení § 25 odst. 1 písm. w) zákona o daních z příjmů obsahuje definici výdajů (nákladů), které nelze uplatnit jako výdaje (náklady) při stanovení základu daně z příjmů. Finanční výdaje (náklady), jejichž daňová znatelnost je omezena, zahrnují vedle úroků také výdaje (náklady) související s úvěry a půjčkami jako jsou výdaje (náklady) na zajištění, zpracování úvěrů a poplatky za záruky.[1] Smyslem této rozšířené definice je zabránit účelovým přesunům mezi úroky a jinými náklady (zejména poplatky). Proto je nutné mezi finanční výdaje (náklady) zahrnout takové náklady, které představují (nebo by z hlediska dlužníka mohly představovat) odměnu placenou za poskytnutí úvěru nebo půjčky.

Tabulka 1 - Přehled vybraných výdajů (nákladů)

Náklad	Zahrnuje se do finančních výdajů (nákladů) (Ano / Ne)
Náklady na zajištění ve smyslu nákladů na obstarání úvěru (např. znalecký posudek vyžadovaný a vyhotovený bankou, ovšem ne posudek vyhotovený jiným subjektem - nutno posuzovat individuálně)	Ano
Poplatky za zpracování úvěru (např. poplatky za posouzení žádosti a ohodnocení rizika, administrativní náklady)	Ano
Poplatky za bankovní záruky	Ano
Poplatky za přechod k jiné bankovní instituci	Ano
Jiné poplatky přímo související s úvěrem / půjčkou, které by mohly suplovat úrokový náklad	Ano
Provize zprostředkovateli půjčky	Ano
Poplatky za vedení úvěrového účtu a správu úvěru	Ano

[1] § 25 odst. 1 písm. w) zákona č.586/1992 Sb., o daních z příjmů

Poplatky za rezervaci prostředků k čerpání	Ano
Poplatky za rezervované nečerpané prostředky	Ano
Poplatky za předčasné splácení úvěru	Ano
Poplatky za změnu typu úrokové sazby nebo typu úročení	Ano
Odměna ručiteli (vyjma bankovní záruky a jiných obdobných poplatků bance)	Ne
Penále či jiná sankce za nesplácení úvěru	Ne
Kurzové rozdíly	Ne
Náklady na zajištění úvěrového rizika věřitele (např. vyhotovení zástavní smlouvy)	Ne
Náklady na zajištění úrokového, měnového aj. rizika dlužníka (např. zajišťovací deriváty)	Ne
Náklady na poradenství (např. bankovní, strukturování financování)	Ne

Zdroj: Sdělení Ministerstva financí k aplikaci ustanovení § 25 odst.1 písm.w) zákona č.586/1992 Sb., o daních z příjmů

3.2 Výdaje (náklady) na zajištění

Za výdaje (náklady) na zajištění se považují výdaje (náklady) na obstarání úvěru nebo půjčky.

3.3 Osoba, která úvěr nebo půjčku zajišťuje

Osobou, která úvěr nebo půjčku zajišťuje, se rozumí osoba, která zajišťuje kreditní riziko věřitele, např. poskytnutím bankovní záruky nebo jiného zajišťovacího nástroje bez ohledu na to, zda je sjednán podle českého nebo zahraničního práva.

Za poskytnutí zajištění v uvedeném smyslu se považuje pouze právní vztah, který je vzhledem k úvěru nebo půjčce akcesorický a na základě něhož vzniká osobě, která úvěr nebo půjčku zajišťuje, např. ručiteli povinnost, jíž odpovídá právně vynutitelná možnost věřitele uspokojit svůj nárok z majetku zajišťující osoby (ručitele) v případě, že dlužník hlavního právního vztahu neplní své povinnosti včas a řádně.

O ručení resp. zajištění spřízněných subjektem se nebude jednat v případech, kdy spřízněný subjekt riziko ručitele nenese, ale pouze zlepšuje vymahatelnost věřitelovy

pohledávky pouze nepřímo (např. dobré jméno spřízněného subjektu; dohoda s bankou, že v případě překročení rozpočtu dodá spřízněný subjekt dlužníkovi dostatečné peněžní prostředky na pokrytí takového překročení ve formě vlastního kapitálu nebo dluhu; dohoda spřízněného subjektu s bankou, že jakékoliv pohledávky vůči dlužníkovi budou podřízené pohledávkám banky z titulu poskytnutého úvěru; dohoda společníka s bankou, že do splacení úvěru nepřevede podíl v dlužníkovi třetí straně bez souhlasu banky; závazek společníka převést za určitých podmínek podíl v dlužníkovi bance; složení cenných papírů v dlužníkovi do bankovní úschovy; dohoda společníka či jiných spojených osob s bankou, že nebudou vstupovat do obchodních vztahů s dlužníkem bez souhlasu banky; závazek společníka vůči bance, že do splacení úvěru nebude požadovat výplatu dividend dlužníkem či jiných složek vlastního kapitálu bez souhlasu banky; závazek spřízněných osob, že nebudou čerpat úvěr nebo půjčku od dlužníka).

O zajišťování úvěru či půjčky se bude jednat vždy (a to i ve výše uvedených případech), pokud by akcionáři nebo jiné spojené osobě v důsledku porušení dohody s bankou nebo v případech stanovených ve smlouvě nebo předvídaných smlouvou vznikla právně vynutitelná povinnost vstoupit na pozici dlužníka do závazkového vztahu z titulu financování poskytnutého dlužníkovi (typicky úvěrová smlouva) bez ohledu, zda místo dlužníka původního nebo jako solidární dlužník. [2]

3.4 Úvěry a půjčky, které jsou podřízeny ostatním závazkům poplatníka

Úvěry a půjčky, které jsou podřízeny ostatním závazkům poplatníka ve smyslu § 25 odst. 1 písm. w) zákona o daních z příjmů, jsou takové úvěry a půjčky, které jsou vázány stejnou nebo obdobnou podmínkou podřízenosti jako podřízené dluhopisy ve smyslu zákona č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů.

---

[2] Sdělení Ministerstva financí k aplikaci ustanovení § 25 odst.1 písm. w) zákona č.586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona č.261/2007 Sb. a zákona č.296/2007 Sb.

K tomuto závěru lze dojít na základě následujících skutečností – v právním řádu České republiky se pojem „podřízenost“ ve vztahu k závazkům používá předně v zákoně č. 190, 2004 Sb., o dluhopisech, v platném znění. Ustanovení § 34 zákona o dluhopisech definuje podřízené dluhopisy jako „dluhopisy, kde v případě

1. vstupu emitenta do likvidace,

2. prohlášení konkurzu na majetek emitenta,

3. povolení vyrovnání, nebo

4. je-li emitentem zahraniční osoba, též jiného obdobného opatření,

budou uspokojeny pohledávky s nimi spojené až po uspokojení všech ostatních pohledávek, s výjimkou pohledávek, které jsou vázány stejnou nebo obdobnou podmínkou podřízenosti.“[3]

Obdobně podle ustanovení § 172 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, ve znění pozdějších předpisů, se za podřízenou pohledávku považuje „pohledávka, která má být podle smlouvy uspokojena až po uspokojení jiné pohledávky, případně ostatních pohledávek dlužníka, zejména je-li vydáno rozhodnutí o úpadku dlužníka.“[4]

Z uvedeného vyplývá, že rozhodnou skutečností pro určení „podřízenosti“ úvěrů a půjček ostatním závazkům poplatníka je vždy smluvní ujednání o omezení uspokojitelnosti pohledávky v případě úpadku (samotná skutečnost, že některé závazky dlužníka jsou uspokojovány přednostně ze zákona, např. závazky za zaměstnanci, závazky zajištěné zástavním právem apod., není pro dané účely relevantní). Je-li

[3] § 34 odst. 1 zákona č.190/2004 Sb., o dluhopisech

[4] § 172 odst. 2 zákona č.182/2006 Sb., insolvenční zákon

podřízenost výslovně sjednána, správce daně bude předpokládat, že se o podřízený úvěr jedná.

3.5 Finanční výdaje (náklady) úvěry a půjčky, kde úrok je odvozován od výsledku hospodaření (zisku) poplatníka

Za finanční výdaje (náklady), které plynou z úvěrů a půjček, kde úrok nebo výnos nebo skutečnost, zda se finanční výdaje (náklady) stanou splatnými, jsou zcela nebo zčásti odvozovány od výsledku hospodaření (zisku) poplatníka, se považují finanční výdaje (náklady) z takových smluv o úvěrech a půjčkách, ze kterých věřitel nenese typické riziko věřitele, ale riziko investora.

Mezi uvedené finanční výdaje (náklady) se tedy nezahrnují finanční výdaje (náklady) ze smluv o úvěrech a půjčkách, kde

- závislost výše finančních nákladů na zisku je inverzní, tj. čím vyšší zisk, tím nižší finanční náklady (vyšší ziskovost dlužníka vyjadřuje nižší míru věřitelského rizika, a tedy nižší úrokovou sazbu);

- úrok nebo výnos nebo skutečnost, zda se finanční výdaje (náklady) stanou splatnými, bude funkcí jiného ekonomického ukazatele než výsledku hospodaření, např. výnosů, odpisů apod.

3.6 Referenční sazba

Jako referenční sazba bude pro úvěry a půjčky denominované v české měně použita sazba PRIBOR (tuto sazbu zveřejňuje Česká národní banka např. na svých internetových stránkách (http://www.cnb.cz/cz/financni_trhy/penezni_trh/pribor/denni.jsp).

Pro úvěry a půjčky v cizí měně budou použity zahraniční ekvivalenty sazby PRIBOR (zpravidla 12-měsíční LIBOR jako nejběžnější používaná referenční sazba v Evropě).

Ministerstvo financí doporučuje použít referenční sazbu uváděnou poskytovateli finančních informací, např. Bloomberg, Reuters. Poplatník si může zvolit některý z důvěryhodných zdrojů za předpokladu, že tento zdroj informací bude používat konzistentním způsobem. [5]

Sazba PRIBOR (Prague Interbank Offered Rate) je referenční hodnota úrokových sazeb na trhu mezibankovních depozit, kterou počítá (fixuje) kalkulační agent pro Czech Forex Club (The Financial Markets Association of the Czech Republic (A.C.I.)) z kotací referenčních bank pro prodej depozit. Sazba PRIBID (Prague Interbank Bid Rate) je referenční hodnota úrokových sazeb na trhu mezibankovních depozit, kterou počítá (fixuje) kalkulační agent pro Czech Forex Club z kotací referenčních bank pro nákup depozit.

3.7 Jednotná úroková míra

Od 1. 1. 2008 jsou daňově neuznatelné finanční náklady přesahující o 4 % jednotnou úrokovou míru, limitní částkou je „násobek jednotné úrokové míry zvýšené o čtyři procentní body a průměrného stavu úvěrů a půjček v průběhu zdaňovacího období nebo období, za něž se podává daňové přiznání.“[6]

Jednotnou úrokovou míru zákon o daních z příjmů definuje takto:

„průměr z referenční hodnoty úrokových sazeb na trhu mezibankovních depozit pro splatnost 12 měsíců[129)] relevantním pro měnu, v níž je vyjádřen úvěr nebo půjčka, k poslednímu dni každého měsíce zdaňovacího období, nebo období, za něž se podává daňové přiznání; přitom úroky z úvěrů a půjček vyjádřených v různých měnách se posuzují samostatně za jednotlivé měny.

[5] Sdělení Ministerstva financí k aplikaci ustanovení § 25 odst.1 písm. w) zákona č.586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona č.261/2007 Sb. a zákona č.296/2007 Sb.

[6] § 25 odstavec 1 písmeno w) bod 1. zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

[129)] např. Úřední sdělení České národní banky ze dne 18. dubna 2006 o vydání třetí verze Pravidel pro referenční banky a výpočet (fixing) referenčních úrokových sazeb (PRIBID a PRIBOR).“[7]

Rozhodující je sazba ročního (12ti měsíčního) PRIBORu tak, jak ji spolu se sazbou PRIBID pro různou dobu splatnosti (1, 7, 14 dní, 1, 2, 3, 6, 9 měsíců a 1 rok) zveřejňuje ČNB. Pro výpočet jednotné úrokové míry jsou rozhodující sazby ročního (12ti měsíčního) PRIBORu platné ke konci každého kalendářního měsíce. V roce 2007 a 2008 se sazba ročního (12ti měsíčního) PRIBORu vyvíjela takto – viz přehled zpracovaný na základě údajů zveřejňovaných ČNB.

Tabulka 2 - Přehled vývoje sazeb PRIBOR

Den / Rok	2007	2008
31.1.	2,93	4,09
28./29.2.	2,81	4,15
30./31.3.	2,86	4,32
30.4.	3,04	4,27
31.5.	3,23	4,29
29./30.6.	3,52	4,46
31.7.	3,73	4,04
31./29.8.	3,8	3,85
27./30.9.	3,83	4,01
31.10.	3,84	4,64
30./28.11.	4,1	4,33
31.12.	4,23	3,93
JÚM	3,49	4,20

Zdroj: www.cnb.cz/cz/financni_trhy/penezni_trh/pribor/denni.jsp

Dle Ing. Běhounka je nevýhodou zvolené metodiky to, že „v okamžiku uzavírání kontraktů (zejména na začátku zdaňovacího období) není možno ověřit, zda podmínka

[7] § 25 odstavec 1 písmeno w) bod 1. zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

výše finančních nákladů bude či nebude splněna. Není důvod zpochybňovat vazbu obvyklého úroku na vývoj sazby PRIBOR, avšak považovat sazbu PRIBOR za obvyklý úrok možné není a 4% navýšení této sazby nezaručuje, že daňově neuznatelnými se stanou i úroky sjednané v obvyklé výši – např. v situaci, kdy dojde v průběhu zdaňovacího období k velkým výkyvům referenčních sazeb a úroky či půjčky budou sjednány jen na krátký časový úsek zdaňovacího období.“[8]

3.8 Spojené osoby – ve znění zákona o dani z příjmů po 1.1.2004

Spojenými osobami se pro účely zákona o daních z příjmů rozumí

a) kapitálově spojené osoby, přitom

1. jestliže se jedna osoba přímo podílí na kapitálu nebo hlasovacích právech druhé osoby, anebo se jedna osoba přímo podílí na kapitálu nebo hlasovacích právech více osob; a přitom tento podíl představuje alespoň 25 % základního kapitálu nebo 25 % hlasovacích práv těchto osob, jsou všechny tyto osoby vzájemně osobami přímo kapitálově spojenými,

2. jestliže se jedna osoba nepřímo podílí na kapitálu nebo hlasovacích právech druhé osoby, anebo se jedna osoba přímo nebo nepřímo podílí na kapitálu nebo hlasovacích právech více osob; a přitom tento podíl představuje alespoň 25 % základního kapitálu nebo 25 % hlasovacích práv těchto osob, jsou všechny tyto osoby vzájemně osobami kapitálově spojenými,

b) jinak spojené osoby, kterými jsou osoby

1. kdy se jedna osoba podílí na vedení nebo kontrole jiné osoby,

---

[8] Běhounek, P. Podklad ke školení zaměstnanců firmy Jandečka, Fanturová & partners s.r.o. dne 14.11.2008 v Železné Rudě „Úvěry a půjčky z pohledu daní z příjmů“

2. kdy se shodné osoby nebo osoby blízké podílejí na vedení nebo kontrole jiných osob, tyto jiné osoby jsou vzájemně osobami jinak spojenými. Za jinak spojené osoby se nepovažují osoby, kdy je jedna osoba členem dozorčích rad obou osob,

3. ovládající a ovládaná a také osoby ovládané stejnou ovládající osobou,

4. blízké,

5. které vytvořily právní vztah převážně za účelem snížení základu daně nebo zvýšení daňové ztráty.

Podíl na základním kapitálu nebo podíl s hlasovacím právem ve zdaňovacím období nebo období, za něž je podáváno daňové přiznání, se stanoví jako aritmetický průměr měsíčních stavů. Účast v kontrolní komisi nebo obdobném kontrolním orgánu a provádění kontroly za úplatu se nepovažuje za podílení se na kontrole.[9]

3.9 Spojené osoby - ve znění zákona o dani z příjmů do 1.1.2004

Do 31.12.2003 byla problematika definice spojených osob řešena v rámci znění zákona o dani z příjmů, § 25 odstavec 1 písmeno w) takto: „Účastí na kontrole či kapitálu se rozumí vlastnictví více než 25 % podílu na základním kapitálu nebo podílu s hlasovacím právem; podíl na základním kapitálu nebo podíl s hlasovacím právem ve zdaňovacím období se stanoví jako podíl součtu stavu k poslednímu dni každého měsíce a počtu měsíců ve zdaňovacím období. Toto ustanovení se nevztahuje na poplatníky uvedené v §18 odst. 3 (poplatníci, kteří nejsou založeni nebo zřízeni za účelem podnikání – pozn.autora), na burzu cenných papírů, na Fond národního majetku a na poplatníky uvedené v §2 (poplatníci daně z příjmů fyzických osob – pozn.autora).“[10]

---

[9] § 23 odstavec 7 zákona č.586/1992 Sb., o daních z příjmů

[10] § 25 odstavec 1 písmeno w) zákona č.586/1992 Sb., o daních z příjmů (k 31.12.2003)

3.10 Úvěry a půjčky

Pojem „úvěry a půjčky“ je legislativní zkratka definovaná v § 19 odst.1 písm.zk) zákona o daních z příjmů. Pro účely zákona o daních z příjmů zahrnuje tudíž: „úvěry, půjčky, dluhopisy, vkladní listy, vkladové certifikáty a vklady jim na roveň postavené a směnky, jejichž vydáním získává směnečný dlužník peněžní prostředky, a obdobné právní vztahy vzniklé v zahraničí“.[11]

Do úvěrů a půjček se pro účely ustanovení § 25 odst. 1 písm. w) nezahrnují úvěry a půjčky nebo jejich část, z nichž jsou finanční náklady součástí vstupní ceny majetku, a dále bezúročné úvěry a půjčky.

Smlouva o půjčce je jakožto smluvní typ upravena v občanském zákoníku, smlouva o úvěru je jakožto smluvní typ upravena v obchodním zákoníku. Je důležité upozornit, že smlouva o půjčce tedy není synonymem smlouvy o úvěru, jedná se o rozdílné právní vztahy. Protože smluvní strany mnohdy své vztahy neupravují zcela průhledným a jednoznačným způsobem, je potřeba charakteristiku obou smluvních typů trochu přiblížit. Dle Ing. Běhounka má „smlouva o úvěru má tyto základní charakteristické rysy, které ji odlišují od smlouvy o peněžní půjčce:

- je sjednána peněžní částka, o jejíž poskytnutí dlužník následně může (avšak nemusí) požádat,
- peněžní částka může být sjednána jako fixní (např. 1 mil. Kč) nebo v určitém rozmezí (např. až 1 mil. Kč),
- věřitel poskytuje finanční prostředky po samostatném úkonu dlužníka (žádosti o čerpání úvěru).

[11] § 19 odstavec 1 písmena zk) zákona č.586/1992 Sb., o daních z příjmů (k 31.12.2007)

Naproti tomu smlouva o úročené peněžní půjčce má tyto základní charakteristické rysy, které ji odlišují od smlouvy o úvěru:

- z povahy věci nepřipadá do úvahy sjednání předmětu půjčky v určitém rozmezí, ale vždy se musí jednat o fixní částku,
- neexistuje právní úkon, kterým by dlužník žádal o poskytnutí dohodnutých peněžních prostředků.“[12]

3.11 Vlastní kapitál – právní úprava platná do 31.12.2000

Pro posouzení testu nízké kapitalizace je důležité uvědomit si, jak je definován pojem vlastní kapitál, jehož hodnota se při testu kapitalizace porovnává s hodnotou úvěrů a půjček.

Do 31.12.2000 je vlastní jmění poměrně přesně definováno v postupech účtování jako součet zůstatků účtů 41 až 43. Zahrnují se sem : I. Základní jmění a kapitálové fondy; 1. Základní jmění, 2. Emisní užil, 3. Ostatní kapitálové fondy, 4. Oceňovací rozdíly z přecenění majetku; II. Fondy ze zisku a převedené hospodářské výsledky; 1. Zákonný rezervní fond, 2. Nedělitelný fond, 3. Statutární fondy, 4. Ostatní fondy, 5. Nerozdělený zisk minulých let, 65. Neuhrazená ztráta minulých let; III. Hospodářský výsledek ve schvalovacím řízení.

Přes poměrně přesnou definici z účetnictví bylo obtížné nalézt do 31.12.2000 ekvivalent tomuto pojmu v Obchodním zákoníku. Jako pojem obsahově nejbližší účetnímu vlastnímu jmění se jevilo čisté obchodní jmění ve smyslu § 6 odstavec 3 Obchodního zákoníku (ve znění platném do 31.12.2000), které bylo definováno jako obchodní majetek po odečtení závazků vzniklých podnikateli v souvislosti s podnikáním. Jednalo

[12] Běhounek, P. Podklad ke školení zaměstnanců firmy Jandečka, Fanturová & partners s.r.o. dne 14.11.2008 v Železné Rudě. „Úvěry a půjčky z pohledu daní z příjmů“

se tedy o jakousi obdobu vlastního jmění, které bylo v podstatě rozdílem mezi celkovými aktivy a cizími pasivy. Byly zde však určité rozdíly

1) rozdíly v obsahovém (věcném) vymezení

   a) rozdíly mezi závazky vzniklé podnikateli v souvislost s podnikáním na jedné straně a cizími účetními pasivy na druhé straně (ne vše, co je v účetnictví považováno za cizí pasivum, je možné jednoznačně považovat za závazek vzniklý podnikateli v souvislosti s podnikáním ve smyslu § 6 odst.3 Obchodního zákoníku ve znění platném do 31.12.2000 – například závazky z titulu smluvních pokut, závazky z titulu ručení apod.).

   b) rozdíly mezi obchodním majetkem a účetními aktivy (ne všechna aktiva byla obchodním majetkem – například zřizovací výdaje a naopak obchodním majetkem mohlo být i to, co není účetním aktivem – například nehmotný majetek vytvořený vlastní činností pro použití v účetní jednotce).

2) rozdíly v ocenění vlastního jmění a čistého obchodního jmění

Z §6 odstavce 3) Obchodního zákoníku ve znění platném do 31.12.2000 nebylo jasně patrné, v jakých cenách by mělo být čisté obchodní jmění oceněno (zda se má vyjít z účetních cen nebo použít reálné ceny).

Dle Ing. Nesrovnala je tedy možné „konstatovat, že čisté obchodní jmění a vlastní jmění byly dvě množiny, které se většinou překrývaly, ale toto pravidlo neplatilo zcela stoprocentně.“[13] Což lze graficky demonstrovat na schématu:

[13] Ing.Jiří Nesrovnal. Daň z příjmů a podvojné účetnictví. Komora daňových poradců ČR. Brno 2001. Str.476.

Obrázek 1- Vztah mezi čistým obchodním a vlastním jměním

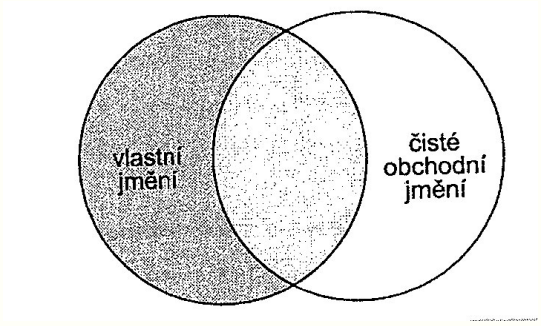

Zdroj: Nesrovnal, J. Daň z příjmů a podvojné účetnictví. Komora daňových poradců ČR. Brno 2001. str.476

3.12 Vlastní kapitál – právní úprava platná po 1.1.2001

Výkladové problémy zmiňované výše byly odstraněny novelou Obchodního zákoníku – zákonem č.370/2000 Sb., která nabyla účinnosti od 1.1.2001. Nově se v § 6 odstavec 3 a 4 Obchodního zákoníku zavádějí dva pojmy – čistý obchodní majetek a vlastní kapitál.

„Čistým obchodním majetkem je obchodní majetek po odečtení závazků vzniklých podnikateli v souvislosti s podnikáním, je-li fyzickou osobou, nebo veškerých závazků, je-li právnickou osobou. Vlastní kapitál tvoří vlastní zdroje financování obchodního majetku podnikatele a v rozvaze se vykazují na straně pasiv.“[14]

Čistý obchodní majetek tedy vyjadřuje rozdíl mezi reálnou hodnotou veškerého obchodního majetku a závazků podnikatele bez ohledu, zda se o nich účtuje a vlastní kapitál představuje vlastní zdroje financování obchodního majetku podnikatele. Podnikatel o něm účtuje a hodnotově je vyjádřen rozdílem mezi celkovými pasivy a cizími účetními pasivy.

[14] § 6 odstavec 3 a 4 zákona č.370/2000 Obchodní zákoník

Současně se změnou terminologie v Obchodním zákoníku došlo s účinností od 1. 1. 2001 také ke změně pojmů v účetních předpisech, kde byl pojem vlastní jmění nahrazen pojmem vlastní kapitál.

3.13 Kapitalizace úroků

Daňově neuznatelné jsou také tzv. kapitalizované úroky, tj. úroky, které podle rozhodnutí účetní jednotky vstupují do pořizovací ceny majetku. Kapitalizace úroků se zahájí prvním použitím úvěru nebo půjčky na tento účel. Je-li úvěr nebo půjčka použit i na jiný účel, a to doložený věcně i hodnotově, účtují se úroky proporcionálně na jednotlivé účely. Veškeré úroky z investičních úvěrů, které se časově týkají období od rozhodnutí o investici do uvedení majetku do užívání jsou součástí vedlejších pořizovacích nákladů při oceňování majetku. Časově rozlišené úroky jsou do okamžiku prvního použití úvěru na pořízení investic považovány za běžný daňově relevantní náklad, který je účtován na účet 562.

3.14 Výjimky z ustanovení o nízké kapitalizaci - trvalé

Ustanovení o nízké kapitalizaci se nevztahuje na

- úvěry a půjčky poskytnuté fyzické osobě dle definice § 2 zákona o daních z příjmů (pokud je fyzická osoba dlužníkem, ustanovení § 25 odst.1 písmena w) se jí netýká).
- poplatníky, kteří nejsou založeni nebo zřízeni za účelem podnikání dle § 18 odstavec 3 zákona o dani z příjmů (neziskové organizace)
- burzu cenných papírů (§ 56 zákona č.256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu)
- Fond národního majetku (vzniklý na základě zákona č.171/1992 Sb., o působnosti orgánů České republiky ve věcech převodů majetku státu na jiné osoby a o Fondu národního majetku ČR) – výjimka platila do 1.1.2006, kdy nabyl účinnosti zákon

č.178/2005 Sb., o zrušení Fondu národního majetku České republiky a o působnosti Ministerstva financí při privatizaci majetku České republiky

- kapitalizované úroky z úvěrů a půjček – dle § 47 odstavec 1 písmeno b) vyhlášky č.500/2002 Sb. jsou součástí ocenění dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku také náklady na „úroky, zejména z úvěru, pokud tak účetní jednotka rozhodne“.[15] Na základě tohoto ustanovení je kapitalizace dobrovolná, nikoliv povinná. Platí tedy, že do úvěrů a půjček se nezahrnují úvěry a půjčky nebo jejich část, z nichž úroky jsou součástí vstupní ceny majetku

- bezúročné úvěry a půjčky – z ustanovení § 658 odstavec 1 Občanského zákoníku vyplývá, že při půjčce není nutné sjednat úroky. Na rozdíl od smlouvy o úvěru dle ustanovení § 502 Obchodního zákoníku. Podle českého práva tedy být úvěry bezúročné nemohou, ale pro potřeby testování nízké kapitalizace je počítáno s úvěry uzavřenými podle zahraničního práva, kde již bezúročné být mohou.

- na poplatníky vzniklé do 31.12.2003, a to v roce jejich vzniku a v následujících třech letech. U právních nástupců vzniklých ze subjektů zrušených bez provedení likvidace se za rok vzniku považuje rok, ve kterém vznikl subjekt zrušený bez provedení likvidace. Výjimka na základě § 25 odstavec 2 ve znění zákona o daních z příjmů k roku 2003 platila do 1.1.2004, kdy došlo ke zrušení stávajícího znění § 25 odstavce 2 bodem 190 zákona č.438/2003 Sb.

- ve znění zákona č.586/1992 Sb., o daních z příjmů k 1.1.2008 se ustanovení § 25 odstavec 1 písmena w) nevztahuje také na finanční náklady (výdaje) zaúčtované na vrub nákladů, které v úhrnu za zdaňovací období nebo období, za něž se podává daňové přiznání, nepřevýší 1 000 000 Kč, není-li věřitelem nebo osobu, která úvěr nebo půjčku zajišťuje, osoba spojená ve vztahu k dlužníkovi (jedná se tedy o nespojené osoby). Pokud by výše finančních nákladů od nespojených osob

[15] § 47 odstavec 1 písmeno b) vyhlášky č.500/2002 Sb.

nepřevýšila limit 1 000 000 Kč, nemusí se provádět test nízké kapitalizace. Pokud bude ale hranice překročena (byť například jen o 1 Kč), musí se testovat veškeré finanční náklady – nejen tedy tu část, která limit převyšuje.

3.15 Výjimky z ustanovení o nízké kapitalizaci – přechodné

Přechodné výjimky souvisí s náběhem nových pravidel vzhledem ke stávajícím pravidlům.

Pro úvěry a půjčky uzavřené (a nedodatkované) do 31.12.2003 se aplikuje právní úprava platná do 31.12.2003 (viz čl. II bod 7. zákona č.669/2004 Sb. – „Ustanovení § 25 odst. 1 písm. w) zákona č. 586/1992 Sb., ve znění zákona č. 438/2003 Sb. se nepoužije na úroky z půjček a úroky z úvěrů hrazené na základě smluv uzavřených před 1. lednem 2004“).[16] Z této úpravy mimo jiné také vyplývá to, že se ustanovení o testu nízké kapitalizace netýká například úvěrů a půjček mezi sesterskými společnostmi.

„Na úroky z úvěrů a půjček plynoucí ze smluv uzavřených před 1. lednem 2008, u nichž nebyly po 31. prosinci 2007 sjednány dodatky, kterými se mění výše poskytované půjčky nebo úvěru anebo výše hrazených úroků, se za zdaňovací období nebo období, za něž se podává daňové přiznání, započaté v roce 2008 a 2009 použije ustanovení § 25 odst. 1 písm. w) zákona č. 586/1992 Sb., ve znění účinném do 31. prosince 2007. Za zdaňovací období nebo období, za něž se podává daňové přiznání, které započalo v roce 2010 a později, se použije ustanovení § 25 odst. 1 písm. w) zákona č. 586/1992 Sb., ve znění účinném od 1. ledna 2008, na veškeré finanční výdaje (náklady) plynoucí ze všech smluv včetně jejich dodatků.“[17]

---

[16] Bod 7. čl. II zákona č. 669/2004 Sb.

[17] Bod 2. čl. XXXV zákona č. 296/2007 Sb.

Dle výše zmíněných přechodných ustanovení by popsané dělení mělo skončit 1.1.2010, po tomto datu by měla být na všechny úvěry a půjčky aplikovaná pravidla platná po 1.1.2008, což je ale dle Ing. Nesrovnala „minimálně na hraně zákazu retroaktivity v oblasti zákona o daních z příjmů tak, jak ji v současné době vnímá ve svých rozsudcích Nejvyšší správní soud“.[18]

4. Analýza vývoje ustanovení § 25 odstavec 1 písmeno w) zákona č.586/1992 Sb., o daních z příjmů

Daňový poplatník je povinen při sestavování daňového přiznání za dané zdaňovací období provést testování kapitálové přiměřenosti na základě ustanovení § 25 odstavec 1 písmena w) zákona o daních z příjmů. Testováním uvedeného ustanovení zjistí, zda z tohoto titulu není část úroků zaúčtovaných na účtu 56 – Finanční náklady (562 – Úroky) daňově neuznatelných.

4.1 Úprava před novelizací zákona o daních z příjmů zákonem č.438/2003 Sb. obecně účinná do 31.12.2003

„Za výdaje (náklady) vynaložené k dosažení, zajištění a udržení příjmů pro daňové účely nelze uznat zejména úroky z úvěrů, půjček, vydaných dluhopisů, vkladních listů, vkladových certifikátů a vkladů jim naroveň postavených a ze směnek, jejichž vydáním získává směnečný dlužník peněžní prostředky (dále jen "úvěry a půjčky"), a to ve výši úroků z částky, o kterou úhrn úvěrů a půjček poskytnutých subjekty, které se účastní přímo nebo nepřímo na vedení, kontrole či kapitálu příjemce úvěru a půjčky, v průběhu zdaňovacího období přesahuje šestinásobek výše vlastního kapitálu, je-li příjemcem úvěru a půjčky banka nebo pojišťovna, nebo čtyřnásobek výše vlastního kapitálu u ostatních příjemců úvěru a půjčky. Do úvěrů a půjček se nezahrnují úvěry a půjčky nebo jejich část, z nichž úroky jsou součástí vstupní ceny majetku, a dále prokazatelně

[18] Nesrovnal, J., Nesrovnalová, I. Stabilizace veřejných rozpočtů a daně z příjmů právnických osob – vybrané oblasti. Odborná publikace Daňový expert 2/2008.

poskytnuté bezúročné úvěry a půjčky. Účastí na kontrole či kapitálu se rozumí vlastnictví více než 25 % podílu na základním kapitálu nebo podílu s hlasovacím právem; podíl na základním kapitálu nebo podíl s hlasovacím právem ve zdaňovacím období se stanoví jako podíl součtu stavu k poslednímu dni každého měsíce a počtu měsíců ve zdaňovacím období. Toto ustanovení se nevztahuje na poplatníky uvedené v §18 odst. 3, na burzu cenných papírů, na Fond národního majetku a na poplatníky uvedené v §2“[19]

Princip výpočtu části daňově neuznatelných úroků byl uveden v pokynu D-190 k § 25 zákona bod 5) a 6). Dle tohoto pokynu se výše úroků neuznávaných jako daňový výdaj stanovila jako rozdíl mezi úroky a výší úroků vypočtenou jako součin úroků z úvěrů a půjček a koeficientu K vypočteného podle bodu 5) pokynu D-190, byl-li koeficient nižší než 1.

„5. Pro účely bodu 4 se částka úroků z úvěrů a půjček, kterou nelze za zdaňovací období (popřípadě za jeho část, kdy je poplatník povinen podat přiznání k dani podle §40 zákona č. 337/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů) uznat za daňový výdaj, stanoví podle podílu úvěrů a půjček na vlastním jmění poskytnutých tuzemskými a zahraničními subjekty, které se zúčastní přímo nebo nepřímo na vedení, kontrole či jmění příjemce těchto úvěrů či půjček (dále jen "spřízněná osoba"), takto:

$$K = \frac{n1,2 \times SVJ}{PDSUP},$$

kde

[19] § 25 odstavec 1 písmeno w) zákona č.586/1992 Sb., ve znění platném k 31.12.2003

K = koeficient pro stanovení částky úroků uznávaných jako daňový výdaj,
n1 = 4, když poskytovatel úvěru či půjčky je spřízněná osoba a současně příjemce těchto úvěrů či půjček není bankovní nebo pojišťovací společností,

n2 = 6, kdy poskytovatel úvěru i půjčky je spřízněnou osobou a současně příjemce těchto úvěrů či půjček je bankovní nebo pojišťovací společností,

SVJ = stav vlastního jmění k prvnímu dni příslušného zdaňovacího období nebo ke dni vzniku poplatníka anebo ke dni vstupu do likvidace, pokud nedojde v průběhu zdaňovacího období, popřípadě jeho části ke změně vlastního jmění; přitom ke změně vlastního jmění k poslednímu dni zdaňovacího období, popřípadě jeho části v důsledku vykázaného hospodářského výsledku za příslušné zdaňovací období nebo jeho část se nepřihlíží. Dojde-li v průběhu zdaňovacího období nebo jeho části ke změně stavu vlastního jmění je rozhodný průměrný stav vlastního jmění ve zdaňovacím období nebo jeho části vypočtený jako aritmetický průměr stavů vlastního jmění k prvnímu dni ve zdaňovacím období, popřípadě jeho části a stavů, kdy ke změnám vlastního jmění došlo. I v tomto případě se nepřihlíží ke změně vlastního jmění k poslednímu dni zdaňovacího období, popřípadě jeho části v důsledku vykázaného hospodářského výsledku za příslušné zdaňovací období nebo jeho část; přitom pro potřeby stanovení tohoto koeficientu se vlastním jměním rozumí vlastní jmění společnosti vedené v účetnictví v daném zdaňovacím období u podnikatelských subjektů účtujících podle účetní osnovy pro podnikatele. U bank a pojišťoven se jedná o stejné zdroje vedené na odpovídajících účtech podle účtových osnov pro banky a pojišťovny.

PDSUP = průměr denních stavů úvěrů a půjček ve zdaňovacím období, popřípadě jeho části. Za rozhodný den, kdy dochází ke změně denního stavu úvěrů a půjček, se považuje den následující po dni úhrady splátky úvěru a půjčky.

Koeficient se vypočítává s přesností na dvě platná desetinná místa podle §46a zákona č. 337/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů (zákon o správě daní a poplatků).“[20]

Pokud je vykázáno záporné vlastní jmění, pak jsou všechny úroky z přijatých úvěrů a půjček podle ustanovení § 25 odst. 1 písm. w) zákona neuznávané jako daňový výdaj. Koeficient K se v takovémto případě nepočítá.

Pro úvěry a půjčky uzavřené do konce roku 2003 tedy platila „měkčí“ pravidla z hlediska definice spojených osob – v porovnání s následným vývojem ustanovení. Z daných pravidel definice spojených osob bylo dovozováno, že u úvěrů a půjček nedopadala úprava § 25 odst. 1 písm. w) na úvěry a půjčky uzavřené mezi sesterskými společnostmi. V souladu s čl.II bodem 7. zákona č. 669/2004 Sb. platilo, že pokud nebyly takové smlouvy dodatkovány, nedopadala na ně úprava v § 25 odst. 1 písm. w) zákona ani po 1.lednu 2004.[21]

4.2 Úprava obecně účinná od 1.1.2004 do 31.12.2007

„Za výdaje (náklady) vynaložené k dosažení, zajištění a udržení příjmů pro daňové účely nelze uznat zejména úroky z úvěrů a půjček, u nichž je věřitel osobou spojenou ve vztahu k dlužníkovi, a to ve výši úroků z částky, o kterou úhrn úvěrů a půjček od spojených osob, v průběhu zdaňovacího období nebo období, za něž se podává daňové přiznání, přesahuje šestinásobek výše vlastního kapitálu, je-li příjemcem úvěru a půjčky banka nebo pojišťovna, nebo čtyřnásobek výše vlastního kapitálu u ostatních příjemců úvěrů a půjček. Do úvěrů a půjček se nezahrnují úvěry a půjčky nebo jejich část, z nichž úroky jsou součástí vstupní ceny majetku, a dále prokazatelně poskytnuté bezúročné úvěry a půjčky. Toto ustanovení se nevztahuje na osoby jinak spojené uvedené v §23

[20] K § 25, Pokyn D-190 k jednotnému postupu při uplatňování některých ustanovení zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, čj.: 15/2 444/1999

[21] Fukalová, E., Folwrcny, Z. Problematika nízké kapitalizace od roku 2005 – závěry KV konaného dne 23.5.2005.

odst. 7 písm. b) bodě 5, na poplatníky uvedené v §18 odst. 3, na burzu cenných papírů, a na poplatníky uvedené v §2.“[22]

V nové úpravě ustanovení § 25 odst.1 w) je tedy řečeno, že se ustanovení o nízké kapitalizaci nevztahuje na fyzické osoby, na poplatníky, kteří nejsou založeni nebo zřízeni za účelem podnikání, na burzu cenných papírů, na Fond národního majetku, od zdaňovacího období nebo období, za něž se podává daňové přiznání, které započalo v roce 2005, také na osoby jinak spojené, které vytvořily právní vztah převážně za účelem snížení základu daně nebo zvýšení daňové ztráty a také na poplatníky vzniklé do 31.12.2003, a to v roce jejich vzniku a v následujících 3 letech.

Ministerstvo financí ČR přistoupilo v průběhu roku 2006 k novelizaci výkladového pokynu v oblasti daně z příjmů (pokynu D-190) a vydalo nový výkladový pokyn D-300, který dosavadní pokyn s účinností od 15.12.2006 plně nahradil.

„5. Pro účely bodu 4 se částka úroků z úvěrů a půjček, kterou nelze za zdaňovací období nebo období, za něž se podává daňové přiznání uznat za daňový výdaj, stanoví podle podílu úvěrů a půjček na vlastním kapitálu poskytnutých tuzemskými a zahraničními subjekty, které jsou spojenými osobami, např. takto:

$$K = \frac{n1,2 \cdot SVK}{PDSUP},$$

kde

K = koeficient pro stanovení částky úroků uznávaných jako daňový výdaj,

n1 = 4, když poskytovatel úvěru či půjčky je spojená osoba a současně příjemce těchto úvěrů či půjček není bankovní nebo pojišťovací společností,

[22] § 25 odstavec 1 písmeno w) zákona č.586/1992 Sb., ve znění platném k 31.12.2007

n2 = 6, kdy poskytovatel úvěru i půjčky je spojenou osobou a současně příjemce těchto úvěrů či půjček je bankovní nebo pojišťovací společností,

SVK = stav vlastního kapitálu k prvnímu dni příslušného zdaňovacího období nebo ke dni vzniku poplatníka a nebo ke dni vstupu do likvidace, pokud nedojde v průběhu zdaňovacího období, popřípadě jeho části ke změně vlastního kapitálu; přitom ke změně vlastního kapitálu k poslednímu dni zdaňovacího období, popřípadě jeho části v důsledku vykázaného výsledku hospodaření za příslušné zdaňovací období nebo jeho část se nepřihlíží. Dojde-li v průběhu zdaňovacího období nebo jeho části ke změně stavu vlastního kapitálu je rozhodný průměrný stav vlastního kapitálu ve zdaňovacím období nebo jeho části vypočtený jako aritmetický průměr stavů vlastního kapitálu k prvnímu dni ve zdaňovacím období, popřípadě jeho části a stavů, kdy ke změnám vlastního kapitálu došlo. I v tomto případě se nepřihlíží ke změně vlastního kapitálu k poslednímu dni zdaňovacího období, popřípadě jeho části v důsledku vykázaného výsledku hospodaření za příslušné zdaňovací období nebo jeho část; přitom pro potřeby stanovení tohoto koeficientu se vlastním kapitálem rozumí vlastní kapitál společnosti vedený v účetnictví v daném zdaňovacím období u podnikatelských subjektů účtujících podle účetních předpisů pro podnikatele. U bank a pojišťoven se jedná o stejné zdroje vedené na odpovídajících účtech podle účetních předpisů pro finanční instituce. **PDSUP** = průměr denních stavů úvěrů a půjček ve zdaňovacím období, popřípadě jeho části. Za rozhodný den, kdy dochází ke změně denního stavu úvěrů a půjček, se považuje den následující po dni úhrady splátky úvěru a půjčky. U úvěrů a půjček v cizí měně se kurs při výpočtu průměrného denního stavu stanoví stejným způsobem jakým se v souladu s účetními předpisy oceňují závazky v cizí měně.

Koeficient se vypočítává s přesností na dvě platná desetinná místa podle §46a zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.“[23]

Dle pokynu se tedy provádí test nízké kapitalizace za zdaňovací období nebo za období, za něž se podává daňové přiznání. Novinkou je, že při výpočtu lze použít i jiný než pokynem uváděný vzorec. Ministerstvo financí ČR totiž v pokynu samo stanovuje, že k částce úroků vyloučených z daňových nákladů z důvodů tzv. nízké kapitalizace lze dojít „například“ za užití v pokynu uvedených vzorců. Použití jiného postupu však není v praxi příliš obvyklé.

Kurz pro výpočet průměru denních stavů úvěrů a půjček v cizí měně se pro účely výpočtu nízké kapitalizace stanoví podle kurzu pro ocenění závazků v cizí měně.

Pokyn také nově řeší, zda má aplikační přednost ustanovení vylučující úroky z důvodu podkapitalizace či ustanovení podmiňující uznatelnost úroků jejich zaplacením, tj. vztah mezi § 25 odst. 1 písm. w) a § 24 odst. 2 písm. zi) zákona o daních z příjmů.

„9. V případě, kdy podmínkou daňové uznatelnosti úroků z půjček a úroků z úvěrů je jejich zaplacení, hodnotí se splnění podmínek stanovených zákonem nejdříve podle §25 odst. 1 písm. w) zákona. Pokud nelze úroky podle §25 odst. 1 písm. w) zákona uplatnit jako daňový výdaj, nelze je uplatnit ani v případě jejich zaplacení podle §24 odst. 2 písm. zi) zákona.“[24]

Ustanovení § 24 odst. 2 písm.zi) zákona vyjmenovává mezi výdaji (náklady) vynaloženými na dosažení, zajištění a udržení příjmů smluvní pokuty, úroky z prodlení, poplatky z prodlení, penále a jiné sankce ze závazkových vztahů, jen pokud byly

---

[23, 6] K § 25, Pokyn D-300, k jednotnému postupu při uplatňování některých ustanovení zákona č.586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, čj.: 15/107 705/2006 ze dne 16.11.2006

zaplaceny, a dále úroky z půjček a úroky z úvěrů v případě, kdy věřitelem je poplatník uvedený v § 2 (fyzická osoba), který neveden účetnictví, jen pokud byly zaplaceny.

Dle pokynu se tedy v tomto případě nejprve posuzuje splnění podmínek dle ustanovení § 25 odst. 1 písm. w), a tudíž nelze úroky vyloučené z důvodu nízké kapitalizace uplatnit ani v případě jejich zaplacení.

Do 31.12.2007 tedy dopadá úprava § 25 odst. 1 písm. w) zákona pouze na úvěry a půjčky poskytnuté mezi spojenými osobami, jejichž definice byla převzata z § 23 odst.7 zákona o daních z příjmů. Nemohlo dojít k tomu, že by uvedené ustanovení dopadalo na jinak spojené osoby dle § 23 odst. 7 písm. b) bod 5 (jinak spojené osoby, které vytvořily právní vztah převážně za účelem snížení základu daně nebo zvýšení daňové ztráty).

Předmětná úprava se týká pouze úroků z úvěrů a půjček, na rozdíl od znění po 1.1.2008, kdy právní úprava rozšiřuje náklady o další související náklady (tzv. finanční náklady).

4.3 Úprava v novelizovaném znění obecně účinná od 1.1.2008

„Za výdaje (náklady) vynaložené k dosažení, zajištění a udržení příjmů pro daňové účely nelze uznat zejména finanční výdaje (náklady), kterými se pro účely tohoto zákona rozumí úroky z úvěrů a půjček a související výdaje (náklady) včetně výdajů (nákladů) na zajištění, zpracování úvěrů, poplatků za záruky, pokud

1. přesáhnou v úhrnu za zdaňovací období nebo období, za něž se podává daňové přiznání, částku zjištěnou jako násobek jednotné úrokové míry zvýšené o čtyři procentní body a průměrného stavu úvěrů a půjček v průběhu zdaňovacího období nebo období, za něž se podává daňové přiznání. Jednotná úroková míra se stanoví jako průměr z referenční hodnoty úrokových sazeb na trhu mezibankovních depozit pro splatnost 12 měsíců [129] relevantním pro měnu, v níž je vyjádřen úvěr nebo půjčka, k poslednímu dni každého měsíce zdaňovacího období nebo období, za něž

se podává daňové přiznání; přitom úroky z úvěrů a půjček vyjádřených v různých měnách se posuzují samostatně za jednotlivé měny,

2. plynou z úvěrů a půjček, které jsou podřízeny ostatním závazkům poplatníka,

3. plynou z úvěrů a půjček, kde úrok nebo výnos nebo skutečnost, zda se finanční výdaje (náklady) stanou splatnými, jsou zcela nebo zčásti odvozovány od výsledku hospodaření (zisku) poplatníka,

4. úhrn úvěrů a půjček v průběhu zdaňovacího období nebo období, za něž se podává daňové přiznání, přesahuje šestinásobek výše vlastního kapitálu,

5. úhrn úvěrů a půjček, u nichž je věřitelem nebo osobou, která úvěr nebo půjčku zajišťuje, osoba spojená (§23 odst. 7) ve vztahu k dlužníkovi, v průběhu zdaňovacího období nebo období, za něž se podává daňové přiznání, přesahuje trojnásobek výše vlastního kapitálu dlužníka, je-li příjemcem úvěru a půjčky banka nebo pojišťovna, nebo dvojnásobek výše vlastního kapitálu u ostatních příjemců úvěrů a půjček.

Za výdaj (náklad) na dosažení zajištění a udržení příjmů nelze pro účely tohoto zákona uznat poměrnou část finančních výdajů (nákladů) vztahujících se k úvěrům a půjčkám nebo jejich části, které splňují alespoň jednu z podmínek uvedených v bodech 1 až 5; přitom každá z podmínek se posuzuje samostatně. Do úvěrů a půjček se pro účely tohoto ustanovení nezahrnují úvěry a půjčky nebo jejich část, z nichž jsou finanční výdaje (náklady) součástí vstupní ceny majetku, a dále prokazatelně poskytnuté bezúročné úvěry a půjčky. Toto ustanovení se nevztahuje na poplatníky uvedené v §2, v §18 odst. 3, na burzu cenných papírů a na finanční výdaje (náklady) zaúčtované na vrub nákladů, které v úhrnu za zdaňovací období nebo období, za něž se podává daňové

přiznání, nepřevýší 1 000 000 Kč, není-li věřitelem nebo osobou, která úvěr nebo půjčku zajišťuje, osoba spojená ve vztahu k dlužníkovi.“[25]

Na rozdíl od znění platného do 31.12.2007, kdy úprava § 25 odst. 1 písm. w) zákona o daních z příjmů dopadala pouze na úvěry a půjčky poskytnuté mezi spojenými osobami, ve znění platném po 1.1.2008 je zavedeno pět nových pravidel, na jejichž základě mohou být úroky (respektive finanční náklady) daňově neuznatelné. Pouze páté pravidlo z nich se týká úvěrů a půjček uzavřených mezi spojenými osobami. Zbývající čtyři pravidla se týkají veškerých úvěrů a půjček, tedy i půjček a úvěrů uzavřených mezi nespřízněnými osobami (mezi které spadá například i běžný komerční úvěr od banky).

Také pro případ úvěrů mezi spojenými osobami došlo k určitému rozšíření dopadu, neboť definice spojených osob je zcela přebraná z § 23 odst.7 zákona o daních z příjmů, čímž byla vypuštěna výjimka týkající se spojení podle § 23 odst. 7 písm. b) bod 5. zákona o daních z příjmů (jinak spojené osoby, které vytvořily právní vztah převážně za účelem snížení základu daně nebo zvýšení daňové ztráty).

K rozšíření došlo také z hlediska typu nákladů, kterých se úprava znění § 25 odst.1 písm. w) týká. Do konce roku 2007 se jednalo pouze o úroky z úvěrů a půjček, nyní jsou náklady rozšířeny o související náklady (viz literární rešerše – definice pojmu finanční výdaje/náklady).

Od 1.1.2008 zákon o daních z příjmů také nově stanovuje, že náklady, které budou daňově neuznatelné podle § 25 odst. 1 písm. w) zákona o daních z příjmů, se nemohou stát daňově uznatelné ani pokud existují zdanitelné příjmy, které s těmito náklady přímo souvisejí. Toto je stanoveno ve výjimce v § 24 odst. 2 písm. zc) a v § 23 odst. 4 písm. e) zákona o daních z příjmů.

---

[25] § 25 odstavec 1 písmeno w) zákona č.586/1992 Sb., ve znění platném k 1.1.2008

„Výdaji vynaloženými na dosažení, zajištění a udržení příjmů jsou také výdaje (náklady), které nejsou podle § 25 výdaji (náklady) na dosažení, zajištění a udržení příjmů, a to jen do výše příjmů (výnosů) s nimi přímo souvisejících za podmínky, že tyto příjmy (výnosy) ovlivnily výsledek hospodaření ve stejném zdaňovacím období nebo ve zdaňovacích obdobích předcházejících. Ustanovení se nepoužije u výdajů (nákladů), které nejsou uznány jako výdaje (náklady) na dosažení, zajištění a udržení příjmů podle § 25 odst. 1 písm. w)“.[26]

„Do základu daně podle odstavce 1 se nezahrnují částky zaúčtované do příjmů (výnosů), pokud souvisejí s výdaji (náklady) neuznanými v předchozích zdaňovacích obdobích jako výdaje (náklady) na dosažení, zajištění a udržení příjmů, a to maximálně do výše těchto neuznaných výdajů (nákladů) v předchozích zdaňovacích obdobích. Obdobně postupují poplatníci uvedení v §2, kteří nevedou účetnictví; ustanovení tohoto písmene se nepoužije u výdajů (nákladů), které nejsou uznány jako výdaje (náklady) na dosažení, zajištění a udržení příjmů podle §25 odst. 1 písm. w)“.[27]

Ve znění zákona č.586/1992 Sb., o daních z příjmů k 1.1.2008 se ustanovení § 25 odstavec 1 písmena w) nevztahuje také na finanční náklady (výdaje) zaúčtované na vrub nákladů, které v úhrnu za zdaňovací období nebo období, za něž se podává daňové přiznání, nepřevýší 1 000 000 Kč, není-li věřitelem nebo osobu, která úvěr nebo půjčku zajišťuje, osoba spojená ve vztahu k dlužníkovi (jedná se tedy o nespojené osoby). Pokud by výše finančních nákladů od nespojených osob nepřevýšila limit 1 000 000 Kč, nemusí se provádět test nízké kapitalizace. Pokud bude ale hranice překročena (byť například jen o 1 Kč), musí se testovat veškeré finanční náklady – nejen tedy tu část, která limit převyšuje.

---

[26] § 24 odst. 2 písm. zc) zákona č.586/1992 Sb., o daních z příjmů

[27] § 23 odst. 4 písm. e) zákona č.586/1992 Sb., o daních z příjmů

5. Metody vylučování finančních nákladů – dle úpravy platné po 1.1.2008

Úprava § 25 odst. 1 písm. w) zákona o daních z příjmů zavádí 5 nových pravidel, která stanoví daňovou neznatelnost finančních nákladů.

5.1 Pravidlo první :„P+4“

Daňově neuznatelné jsou finanční náklady (výdaje), pokud přesáhnou v úhrnu za zdaňovací období nebo období, za něž se podává daňové přiznání, částku zjištěnou jako násobek jednotné úrokové míry zvýšené o 4 procentní body a průměrného stavu úvěru a půjček v průběhu období. Pravidlo dopadá na veškeré úvěry a půjčky (tj. i komerční úvěry od bank).

Jednotná úroková míra se stanoví jako průměr z referenčních hodnot úrokových sazeb na trhu mezibankovních depozit pro splatnost 12 měsíců (P), a to samostatně pro jednotlivé měny, v nichž je denominován úvěr. Pro úvěry a půjčky v české měně se použije sazba ČNB PRIBOR, pro úvěry a půjčky denominované v cizí měně se použije sazba LIBOR. Ministerstvo financí ČR umožňuje dle Sdělení Ministerstva financí k aplikaci ustanovení § 25 odst. 1 písm. w) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona č. 261/2007 Sb. a zákona č. 296/2007 Sb. (dále jen „ustanovení“) použít jakoukoliv jinou referenční sazbu uváděnou poskytovateli finančních informací (např. Bloomberg, Reuters). Lze si tedy vybrat, kterého poskytovatele finančních informací poplatník zvolí. Je ale nutné dbát na konzistentní postup (tzn. zvolit si pro všechny zahraniční úvěry jednoho poskytovatele finančních informací).

Postup výpočtu průměru – zjistí se hodnota jednotné úrokové míry k poslednímu dni každého měsíce zdaňovacího období či účetního období a vypočte se průměr. K výpočtu lze použít vážený aritmetický průměr i prostý průměr.

5.2 Pravidlo druhé : „podřízené“

Daňově neuznatelné jsou finanční náklady (výdaje), pokud plynou z úvěrů a půjček, které jsou podřízeny ostatním závazkům poplatníka (definice úvěrů a půjček podřízených ostatním závazkům – viz literární rešerše bod 4). Také toto pravidlo se týká všech úvěrů a půjček (tj. i komerčních úvěrů). Zjednodušeně řečeno jde o závazky, kdy se dlužník dostane do konkurzu, likvidace, kdy je povoleno vyrovnání, tak se uspokojují jeho pohledávky z titulu úvěrů a půjček až po uspokojení všech ostatních pohledávek. Za podřízené by neměly být považovány úvěry a půjčky, které jsou vázány stejnou nebo obdobnou podmínkou podřízenosti.

Úvěr má v této situaci z ekonomického hlediska charakter spíše vlastního kapitálu, z čehož vyplývá, že věřitelé mají postavení podobné postavení společníků (jsou uspokojováni až na konec). Tendence zákonodárců je toto ustanovení při plánovaných novelizacích ponechat, k čemuž zaujímá Komora daňových poradců ČR stanovisko, že by bylo vhodné , aby pak v souladu s popsanou ekonomickou podstatou se tento typ úvěru nezapočítával do úvěrů (cizích zdrojů), ale naopak do vlastního kapitálu, čímž by došlo k vylepšení poměru pro výpočty.

5.3 Pravidlo třetí : „ze zisku“

Daňově neuznatelné jsou finanční náklady (výdaje), pokud plynou z úvěrů a půjček, kde úrok nebo výnos nebo skutečnost, zda se finanční výdaje (náklady) stanou splatnými, jsou zcela nebo zčásti odvozovány od výsledku hospodaření (zisku) poplatníka. Toto pravidlo má podobný charakter jako pravidlo druhé. Týká se opět veškerých úvěrů a půjček. Také nyní je důvodem vyloučení těchto finančních nákladů skutečnost, že z ekonomického hlediska má takový úvěr či půjčka spíše charakter vlastního kapitálu. Pokud je tedy splatnost či výše finančních nákladů vázána na zisk, tak je bez ohledu na to, od koho jsou úvěr či půjčka poskytnuty, celé daňově neuznatelné.

Dle přijatého stanoviska dochází k omezení aplikace tohoto pravidla – v případě, kdy závislost finančních nákladů na zisku je inverzní, tj. čím vyšší zisk, tím nižší finanční náklady a v případě, kdy výše úroků či splatnost bude vázána na jiné ekonomické ukazatele, než je výsledek hospodaření, tj. například výnosy, odpisy apod., se ustanovení neuplatní.

5.4 Pravidlo čtvrté : „poměr vůči vlastnímu kapitálu“

Daňově neuznatelné jsou finanční náklady (výdaje), pokud úhrn úvěrů a půjček v průběhu zdaňovacího období nebo období, za něž se podává daňové přiznání, přesahuje šestinásobek výše vlastního kapitálu. Také toto pravidlo se týká veškerých úvěrů a půjček. Pravidlo pojednává o povoleném „daňovém poměru“ mezi úvěry a půjčkami a vlastním kapitálem. Pro rok 2008 je tento poměr ve výši 6:1, tj. pokud úhrn všech úvěrů a půjček v daném zdaňovacím období přesáhne šestinásobek vlastního kapitálu, dojde k vyloučení finančních nákladů. Od 1.1.2009 se má tento poměr snížit na hodnotu 4:1.

5.5 Pravidlo páté : „spojené osoby“

Daňově neuznatelné jsou finanční náklady (výdaje), pokud úhrn úvěrů a půjček, u nichž je věřitelem nebo osobou, která úvěr zajišťuje, osoba spojená ve vztahu k dlužníkovi, v průběhu zdaňovacího období nebo období, za něž se podává daňové přiznání, přesahuje trojnásobek výše vlastního kapitálu dlužníka, je-li příjemcem úvěru a půjčky banka nebo pojišťovna, nebo dvojnásobek výše vlastního kapitálu u ostatních příjemců úvěrů a půjček.

Pouze toto pravidlo se týká úvěrů a půjček od spojených osob. Vlivem ustanovení došlo ke snížení daňově povoleného poměru vlastního kapitálu vůči úvěrům a půjčkám od spojených osob vzhledem k právní úpravě platné do 31.12.2007 na polovinu.

Pravidlo se vztahuje nejen na poskytnutí úvěrů a půjček mezi spojenými osobami, ale také na zajištění takovýchto půjček! Pokud se tedy spojená osoba zaručí, dostává se tím na roveň dlužníka, za které ručí.

5.6 Aplikace 5 pravidel

Dle ustanovení § 25 odst. 1 písm. w) zákona o daních z příjmů nelze za výdaj (náklad) na dosažení zajištění a udržení příjmů uznat poměrnou část finančních výdajů (nákladů) vztahujících se k úvěrům a půjčkám nebo jejich části, které splňují alespoň jednu z podmínek uvedených v bodech 1 až 5 znění § 25 odst. 1 písm. w) (viz výše uvedených 5 pravidel). Každá z uvedených podmínek se má posuzovat samostatně, ale právě konkrétní způsob výpočtu celkové daňově neuznatelné částky způsobuje největší problémy.

Hodnotíme-li problém z čistě matematického hlediska, jde o situaci, kdy na jedno číslo (finanční náklady) se aplikuje 5 pravidel, které se dají rozdělit do tří kategorií, a to částky převyšující stanovené procento (pravidlo č.1), absolutní daňová neznatelnost (pravidlo č.2 a 3) a poměr vlastního kapitálu a úvěrů a půjček (pravidlo č.4 a 5). V případě, kdy chceme pravidla vyjádřit matematicky, zjistíme, že existuje několik možných rovnic.

Z tohoto faktu vycházel návrh Komory daňových poradců ČR zpracovaný v rámci Koordinačního výboru, kdy byly navrženy 3 možné metody výpočtu s tím, že by měl mít poplatník možnost vybrat si kteroukoliv z navržených metod, což by bylo v souladu se základní zásadou výkladu daňových předpisů, tj. v pochybnostech ve prospěch daňových subjektů.[28] Ministerstvo financí ČR s tímto řešení ale nesouhlasilo a navrhlo svoji čtvrtou metodu, kterou považuje jedinou za správnou. Tato metoda výpočtu má tu

[28] Rozsudek Ústavního soudu sp.zn. IV. ÚS 650/08 ze dne 16.8.2007

nevýhodu, že vychází ze všech 4 metod pro poplatníky nejhůře, neboť na jejím základě poplatník vyloučí z daňově uznatelných nákladů nejvyšší částku.

Na základě Sdělení MF k výpočtu neuznatelných finančních nákladů je tedy navržen postup, na základě kterého se všech pět testů provádí najednou na základě jednoho, i když poněkud složitějšího výpočtu, který lze rozdělit do tří fází, a to

- výpočet poměrů úvěrů a půjček a výše násobků vlastního kapitálu

- výpočty koeficientů

- stanovení výše neuznatelných finančních nákladů

5.6.1 1. fáze výpočtu poměrů

$$\frac{2 \times SVK}{Y} < 1 \qquad \frac{6 \times SVK}{Z} < 1 \qquad \frac{RS + 4}{prům.ÚM} < 1$$

5.6.2 2. fáze výpočtu koeficientů - počítají se, pouze pokud jsou vypočtené poměry menší než 1

$$K1 = 1 - \frac{2 \times SVK}{Y} \qquad K2 = 1 - \frac{6 \times SVK}{Z} \qquad K3 = 1 - \frac{RS + 4}{prům.ÚM}$$

5.6.3 3. fáze výpočtu neuznatelných finančních nákladů

v + t + (největší z K1, K2, K3 x u) + (větší z K2, K3 x s),

kde

SVK = stav vlastního kapitálu

Y = průměr denních stavů úvěrů a půjček ve zdaňovacím období od spojených osob

Z = průměr denních stavů všech úvěrů a půjček ve zdaňovacím období

RS = průměr z referenční hodnoty úrokových sazeb na trhu mezibankovních depozit pro splatnost 12 měsíců relevantním pro měnu, v níž je vyjádřen úvěr nebo půjčka (PRIBOR, LIBOR), k poslednímu dni každého měsíce zdaňovacího období nebo období, za něž se podává daňové přiznání;

prům. ÚM = průměrná úroková míra

v = finanční náklady vylučované ze 100% podle § 25 odst. 1 písm. w) bod 2. a 3. z úvěrů a půjček od spojených osob

t = finanční náklady vylučované ze 100% podle § 25 odst. 1 písm. w) bod 2. a 3. z úvěrů a půjček od nespojených osob

u = ostatní finanční náklady z úvěrů a půjček od spojených osob (celkové finanční náklady z úvěrů a půjček od spojených osob po odečtení finančních nákladů ve výši „v“)

s = ostatní finanční náklady z úvěrů a půjček od nespojených osob (celkové finanční náklady z úvěrů a půjček od nespojených osob po odečtení finančních nákladů ve výši „t“)[29]

6. Úprava v novelizovaném znění obecně účinná od 1.1.2009

Po zdlouhavém a napínavém schvalování státního rozpočtu pro rok 2009 a s tím souvisejícím schvalováním změn v daňových zákonech došlo vlivem novely zákona č.

[29] Sdělení Ministerstva financí k aplikaci ustanovení § 25 odst. 1 písm. w) zákona č.586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona č.261/2007 Sb. a zákona č.296/2007 Sb., Č.j. 15/103445/2007-151

586/1992 Sb., o daních z příjmů k dalším úpravám v tomto zákoně. Úpravy se, mimo mnoha dalších, dotkly také znění § 25, odst.1, písm.w) zákona o daních z příjmů. Stalo se tak zákonem č. 2/2009 Sb., který byl publikován ve Sbírce zákonů dne 1.1.2009. Mnoho ustanovení této novely je retroaktivní a bude se aplikovat již pro zdaňovací období započatá v roce 2008. Obecně jde většinou o retroaktivitu ve prospěch daňových subjektů, v mnoha případech dokonce retroaktivitu dobrovolnou.

Jak bylo uvedeno výše, došlo novelou také ke změnám v problematice tzv. nízké kapitalizace. Schválená pravidla platná od 1.1.2008 byla velmi přísná a způsobovala množství otázek a výkladových problémů takového rozsahu, že bylo vůbec sporné, zda by toto ustanovení mohlo být v praxi aplikováno. K tomu bylo třeba také vzít v úvahu současnou finanční a hospodářskou krizi, kdy původní znění § 25 odst. 1 písm. w) zákona o daních z příjmů by mohlo být pro podnikatele v některých oborech (například stavebnictví) likvidačním.

Došlo tedy ke změně pravidel, za nichž jsou úroky daňově neuznatelné.

Z původních pěti pravidel týkajících se daňové neuznatelnosti úroků a ostatních finančních nákladů zakomponovaných od 1.1.2008 do § 25 odst. 1 písm. w) zákona o daních z příjmů zákonem č. 261/2007 Sb. nakonec v tomto ustanovení zůstalo pouze jedno pravidlo s tím, že dvě jsou definitivně zrušena a zbývající dvě jsou přesunuta do jiných samostatných ustanovení v rámci § 25 odst. 1 zákona o daních z příjmů.

„w) finanční výdaje (náklady), kterými se pro účely tohoto zákona rozumí úroky z úvěrů a půjček a související výdaje (náklady), včetně výdajů (nákladů) na zajištění, zpracování úvěrů, poplatků za záruky, pokud je věřitel nebo osoba, která úvěr nebo půjčku zajišťuje, osobou spojenou ve vztahu k dlužníkovi (§ 23 odst. 7), a to ve výši finančních výdajů (nákladů) z částky, o kterou úhrn úvěrů a půjček od spojených osob a úvěrů a půjček, které spojené osoby zajišťují, v průběhu zdaňovacího období nebo období, za něž se podává daňové přiznání, přesahuje trojnásobek výše vlastního kapitálu, je-li příjemcem úvěru a půjčky banka nebo

pojišťovna, nebo dvojnásobek výše vlastního kapitálu u ostatních příjemců úvěrů a půjček. Do úvěrů a půjček se pro účely tohoto ustanovení nezahrnují úvěry a půjčky nebo jejich část, z nichž finanční výdaje (náklady) nelze uznat jako výdaj (náklad) k dosažení, zajištění a udržení příjmů podle § 25 odst. 1 písm. zm) nebo zp)“[30]

„zm) finanční výdaje (náklady), které plynou z úvěrů a půjček, kde úrok nebo výnos nebo skutečnost, zda se finanční výdaje (náklady) stanou splatnými, závisí zcela nebo převážně na zisku dlužníka“[31]

„zp) finanční výdaje (náklady) z úvěrů a půjček podřízených jinému závazku“[32]

Na daňovou neuznatelnost finančních výdajů upravenou nově vedle § 25 odst. 1 písm. w), též v písm. zm) a zp) reaguje doplnění § 22 odst. 1 písm. g) bodu 3, podle kterého se za příjmy se zdrojem na území ČR budou považovat, mimo jiné, tyto úhrady daňovým nerezidentům plynoucí od daňových rezidentů, a to:

„3. podíly na zisku, vypořádací podíly, podíly na likvidačním zůstatku obchodních společností a družstev a jiné příjmy z držby kapitálového majetku a část zisku po zdanění vyplácená tichému společníkovi. Za podíly na zisku se pro účely zákona považuje i zjištěný rozdíl mezi sjednanou cenou a cenou obvyklou na trhu (§ 23 odst. 7) a dále úroky, které se neuznávají jako výdaj (náklad) podle § 25 odst. 1 písm. w), zm) a zp)“[33]

---

[30] § 25 odstavec 1 písmeno w) zákona č.586/1992 Sb., ve znění platném k 1.1.2009

[31] § 25 odstavec 1 písmeno zm) zákona č.586/1992 Sb., ve znění platném k 1.1.2009

[32] § 25 odstavec 1 písmeno zp) zákona č.586/1992 Sb., ve znění platném k 1.1.2009

[33] § 22 odstavec 1písmeno g) bod 3 zákona č. 586/1992 Sb., ve znění platném k 1.1.2009

Jak bylo uvedeno výše, v novelizovaném znění § 25 odst. 1 písm. w) zákona o daních z příjmů ve znění po 1.1.2009 bylo vypuštěno pravidlo označené původně jako č.1, tedy pravidlo, které stanovovalo mezní úrokovou míru daňové uznatelnosti finančních výdajů a vztahovalo se na veškeré úvěry a půjčky. Dále bylo vypuštěno pravidlo č. 4, které stanovovalo pro všechny úvěry a půjčky dovolený poměr mezi jejich průměrnou hodnotou a vlastním kapitálem, přičemž v roce 2008 byl tento dovolený poměr nastaven na úrovni 6:1 a od 1.1.2009 se měl snížit na poměr 4:1.

Do samostatných písmen v rámci § 25 odst.1 zákona o daních z příjmů byla přesunuta dvě pravidla vztahující se na všechny úvěry a půjčky, a sice původní pravidlo č. 2, nyní nově § 25 odst. 1 písm. zp) zákona o daních z příjmů – pravidlo týkající se daňové uznatelnosti finančních nákladů v případě podřízených závazků. Dále bylo do § 25 odst. 1 písm. zm) zákona o daních z příjmů přesunuto původní pravidlo č. 3, týkající se daňové neuznatelnosti v případě finančních nákladů, jejichž výše či splatnost je zcela nebo převážně závislá na zisku dlužníka.

Z uvedeného přehledu vyplývá, že v § 25 odst. 1 písm. w) zákona o daních z příjmů zůstalo pouze jedno pravidlo, a to poměr mezi vlastním kapitálem a průměrnou hodnotou úvěrů a půjček od spojených osob. Tento poměr zůstal v původní platné výši, tedy 3:1 u bank nebo pojišťoven a 2:1 u ostatních poplatníků.

Lze tedy konstatovat, že § 25 odst. 1 písm. w) zákona o daních z příjmů je v současném znění de facto stejný jako ve znění platném do konce roku 2007, s tím rozdílem, že je jiný dovolený poměr mezi vlastním kapitálem a průměrnou hodnotou úvěrů a půjček od spojených osob. Došlo také ke zpřísnění definice spojených osob a k rozšíření definice nákladů spojených s cizím financováním, na něž uvedená úprava dopadá.

V souvislosti s těmito změnami došlo také k tomu, že z ustanovení § 25 odst. 1 písm. w) zákona o daních z příjmů vypadl limit 1 milionu Kč v případě finančních nákladů od nespojených osob – pokud finanční náklady od nespojených osob nepřevýšily tento limit, úprava § 25 odst. 1 písm. w) zákona o daních z příjmů v původním znění se na ně

nevztahovala. Jelikož nové znění nyní dopadá pouze na úvěry a půjčky od spojených osob, nemá v tomto ustanovení předmětný limit smysl. Bohužel daný limit nebyl zakomponován ani do nových ustanovení § 25 odst. 1 písm. zm) a zp) zákona o daních z příjmů, kam byla přesunuta dvě z pravidel původně obsažená v § 25 odst. 1 písm. w) zákona o daních z příjmů.

Pozitivní pro poplatníky je to, že pokud budou finanční náklady daňově neuznatelné na základě § 25 odst. 1 písm. zm) a zp) zákona o daních z příjmů (tedy podřízené úvěry a půjčky a půjčky a úvěry ze zisku), nebude se již nominální hodnota těchto úvěrů a půjček započítávat do vzorečku relevantního pro účely § 25 odst. 1 písm. w) zákona o daních z příjmů.

Dále zůstalo také zachováno pravidlo, že bezúročné úvěry a půjčky i půjčky a úvěry, u nichž jsou úroky kapitalizovány, se nezahrnují nejen do § 25 odst. 1 písm. w) zákona o daních z příjmů, ale ani do nových ustanovení § 25 odst. 1 písm. zm) a zp) zákona o daních z příjmů. Všechna tři nová ustanovení se také nadále nevztahují na fyzické osoby, neziskové organizace dle § 18 odst. 3 zákona o daních z příjmů a burzu cenných papírů.

Jak již bylo uvedeno, schválená úprava je dobrovolně retroaktivní, z čehož vyplývá, že by měla (pokud se tak poplatník rozhodne) dopadat již na zdaňovací období započatá v roce 2008. Z toho také vyplývá, že pokud se tak poplatník rozhodne, některé z části změn v této oblasti schválené novelou zákona o daních z příjmů zákonem č. 261/2007 Sb., pro něj nikdy nebudou účinné. Pokud tedy poplatník uváží, že by zákon č. 586/1992 Sb. ve znění zákona č. 261/2007 Sb. pro něj je výhodnější, může se řídit tímto zněním a nemusí přihlížet k úpravám po 1.1.2009. Tento případ nejspíš nebude příliš četný, přesto může nastat, zejména v situacích, kdy původní úprava obsahovala již výše zmíněný a komentovaný limit ve výši 1 milionu Kč. Pokud by v takovém případě měl mít poplatník finanční náklady od nespojené osoby daňově neuznatelné z titulu podřízených závazků či závazků ze zisku (původní pravidla č. 2 a 3) a nepřevýšil by limit 1 milionu Kč, nemusel by žádnou částku připočítávat jako daňově neuznatelný

náklad. Jelikož však, jak již bylo zmíněno, nová ustanovení § 25 odst. 1 písm. zm) a zp) zákona o daních z příjmů takový limit neobsahují, může být v těchto případech retroaktivita v neprospěch daňových subjektů. V takových případech pak může poplatník využít toho, že jde o retroaktivitu dobrovolnou a aplikovat v případě zdaňovacích období započatých v roce 2008 původní znění § 25 odst. 1 písm. w) zákona o daních z příjmů, tj. ve znění zákona č. 261/2007 Sb. Před tímto rozhodnutím je ale třeba podrobně analyzovat výši případné připočitatelné položky dle „staré“ a „nové“ úpravy a teprve poté se rozhodnout.

Přijaté nové znění zachovává nadále to, že pro úvěry a půjčky, u nichž byla smlouva uzavřena do konce roku 2007, a nebyl k nim uzavřen dodatek, kterým by se měnila výše půjčky nebo úvěru nebo výše hrazených úroků, by v letech 2008 a 2009 měla platit právní úprava platná do konce roku 2007. Nadále tedy platí, že nová pravidla by měla na tyto „staré“ úvěry a půjčky dopadnout od 1.1.2010.

7. Kapitálová přiměřenost u fiktivní společnosti

V další části textu bude zpracován na příkladu fiktivní společnosti pohled na úpravu znění § 25 odst. 1 písm. w) zákona o daních z příjmů ve znění k 1.1.2008 a k 1.1.2009.

Jak bylo uvedeno výše, poplatník se může rozhodnout, které znění zákona je pro něj výhodnější a případně využít dobrovolné retroaktivity zákona.

7.1 Výpočet daňové uznatelnosti úroků dle znění k 1.1.2008

Poplatník má úvěry a půjčky od spojených i nespojených osob, přitom část úvěrů a půjček, podřízených úvěrů a půjček nebo úvěrů a půjček „ze zisku“ je od spojených a část od nespojených osob.

Poplatník ABC s.r.o.

Stanovení vlastního kapitálu za rok 2008

K 1.1.2008 byly na účtech účtových skupin 41 až 43 zaúčtovány tyto částky

411 – základní kapitál 200 000 Kč

421 – zákonný rezervní fond 20 000 Kč

428 – nerozdělený zisk minulých let 3 000 000 Kč

431 – výsledek hospodaření za rok 2007 ve schvalovacím řízení 700 000 Kč

Dne 29.6.2008 rozhodla valná hromada o rozdělení zisku za rok 2007 (700 000 Kč) v plné výši mezi společníky.

Za období roku 2008 činí výsledek hospodaření po zdanění 500 000 Kč.

Nejprve se stanoví stav vlastního kapitálu (SVK) k jednotlivým datům

SVK k 1.1.2008…..200 000 + 20 000 + 3 000 000 + 700 000 = 3 920 000 Kč

SVK k 29.6.2008…3 920 000 – 700 000 = 3 220 000 Kč

SVK k 31.12.2008 (započten výsledek hospodaření za rok 2008) … 3 220 000 + 500 000 = 3 720 000 Kč

Dále se určí průměrná výše SVK podle Pokynu D-300 (změnu SVK k 31.12.2008 z důvodu vykázání zisku za rok 2008 neuvažujeme)

SVK za rok 2008 … (3 920 000 + 3 220 000) : 2 = 3 570 000 Kč

Jednotná úroková míra PRIBOR + 4 = 4,20% + 4 = 8,20% (vývoj sazeb v roce 2008 viz tabulka na str. 17)

Úvěry a půjčky

1) Půjčka od společnosti DEF s.r.o. uzavřena a poskytnuta v roce 2007, k 31.12.2007 výše nesplacené jistiny 1 500 000 Kč, pravidelné čtvrtletní splátky ve výši 100 000 Kč splatné k poslednímu dni kalendářního čtvrtletí, úroková sazba ve výši 6%, společnost DEF s.r.o. je kapitálově spojenou osobou se společností ABC s.r.o. – přímo se podílí na kapitálu této společnosti, a to podílem ve výši 30% základního kapitálu společnosti ABC s.r.o.

2) Úvěr od banky ve výši 12 000 000 Kč – uzavřeno 1.1.2008, přijato 10.1.2008, na dobu 10 let, pravidelné čtvrtletní splátky 300.000,- Kč splatné k poslednímu dni kalendářního čtvrtletí, úroková sazba 7,8%, podřízená k půjčce 3)

3) Úvěr od banky ve výši 13 000 000 Kč, uzavřeno 28.2.2008, poskytnuto 25.3.2008, na dobu 10 let, pravidelné čtvrtletní splátky 325 000 Kč splatné k poslednímu dni čtvrtletí, úroková sazba ve výši 8%, zajištěno nemovitostí ve vlastnictví společnosti ABC s.r.o.

4) Půjčka od společnosti DEF s.r.o. ve výši 7 000 000 Kč – společnost DEF s.r.o. je kapitálově spojenou osobou se společností ABC s.r.o. – přímo se podílí na kapitálu této společnosti, a to podílem ve výši 30% základního kapitálu společnosti ABC s.r.o., půjčka poskytnuta 15.2.2008, na dobu 5 let, úroková sazba 7%, pravidelné měsíční splátky ve výši 120 000 Kč splatné k poslednímu dni měsíce, podřízená k půjčce 2)

5) Půjčka od společnosti DEF s.r.o. ve výši 8 000 000 Kč – bez podřízení, nezávislá na zisku, poskytnuta dne 15.9.2008, na dobu 7 let, pravidelné čtvrtletní splátky ve výši 285 715 Kč, úroková sazba ve výši 7%

Tabulka 3 - Přehled obratů jednotlivých půjček a úvěrů společnosti ABC s.r.o. v roce 2008

č.	Popis 1	Popis 2	Datum	Popis	Částka	Dní	Přepočteno na průměrný denní stav	Úrok
1	spojené	rok 2007	31.12.2007	počáteční zůstatek	1 500 000	366	1 504 109,59	90 247,00
1	spojené	rok 2007	31.3.2008	splátka 1.čtvrtletí	-100 000	275	-75 342,47	-4 521,00
1	spojené	rok 2007	30.6.2008	splátka 2.čtvrtletí	-100 000	184	-50 410,96	-3 025,00
1	spojené	rok 2007	30.9.2008	splátka 3.čtvrtletí	-100 000	92	-25 205,48	-1 513,00
1	spojené	rok 2007	31.12.2008	splátka 4.čtvrtletí	-100 000	0	0,00	0,00
2	nespojené	podřízené a ze zisku	10.1.2008	půjčka	12 000 000	356	11 704 109,59	912 921,00
2	nespojené	podřízené a ze zisku	31.3.2008	1. řádná splátka	-300 000	275	-226 027,40	-17 631,00
2	nespojené	podřízené a ze zisku	30.6.2008	2. řádná splátka	-300 000	184	-151 232,88	-11 797,00
2	nespojené	podřízené a ze zisku	30.9.2008	3. řádná splátka	-300 000	92	-75 616,44	-5 899,00
2	nespojené	podřízené a ze zisku	31.12.2008	4. řádná splátka	-300 000	0	0,00	0,00
3	nespojené	ostatní	25.3.2008	půjčka	13 000 000	281	10 008 219,18	800 658,00
3	nespojené	ostatní	31.3.2008	1. řádná splátka	-325 000	275	-244 863,01	-19 590,00
3	nespojené	ostatní	30.6.2008	2. řádná splátka	-325 000	184	-163 835,62	-13 107,00
3	nespojené	ostatní	30.9.2008	3. řádná splátka	-325 000	92	-81 917,81	-6 554,00
3	nespojené	ostatní	31.12.2008	4. řádná splátka	-325 000	0	0,00	0,00
4	spojené	podřízené a ze zisku	15.2.2008	půjčka	7 000 000	320	6 136 986,30	429 590,00
4	spojené	podřízené a ze zisku	28.2.2008	1. řádná splátka	-120 000	307	-100 931,51	-7 066,00
4	spojené	podřízené a ze zisku	31.3.2008	2. řádná splátka	-120 000	275	-90 410,96	-6 329,00
4	spojené	podřízené a ze zisku	30.4.2008	3. řádná splátka	-120 000	245	-80 547,95	-5 639,00
4	spojené	podřízené a ze zisku	31.5.2008	4. řádná splátka	-120 000	214	-70 356,16	-4 925,00
4	spojené	podřízené a ze zisku	30.6.2008	5. řádná splátka	-120 000	184	-60 493,15	-4 235,00
4	spojené	podřízené a ze zisku	31.7.2008	6. řádná splátka	-120 000	153	-50 301,37	-3 522,00
4	spojené	podřízené a ze zisku	31.8.2008	7. řádná splátka	-120 000	122	-40 109,59	-2 808,00

4	spojené	podřízené a ze zisku	30.9.2008	8. řádná splátka	-120 000	92	-30 246,58	-2 118,00
4	spojené	podřízené a ze zisku	31.10.2008	9. řádná splátka	-120 000	61	-20 054,79	-1 404,00
4	spojené	podřízené a ze zisku	30.11.2008	10. řádná splátka	-120 000	31	-10 191,78	-714,00
4	spojené	podřízené a ze zisku	31.12.2008	11. řádná splátka	-120 000	0	0,00	0,00
5	spojené	ostatní	15.9.2008	půjčka	8 000 000	107	2 345 205,48	164 165,00
5	spojené	ostatní	30.9.2008	1. řádná splátka	-285 715	92	-72 015,84	-5 042,00
5	spojené	ostatní	31.12.2008	2. řádná splátka	-285 715	0	0,00	0,00

Zdroj: vlastní

Tabulka 4 - Souhrn údajů z tabulky č.3

		Data	
Popis 1	Popis 2	Součet z přepočteno na průměrný denní stav	Součet z Úrok
nespojené	ostatní	9 517 602,74	761 407,00
	podřízené a ze zisku	11 251 232,88	877 594,00
Celkem z nespojené		20 768 835,62	1 639 001,00
spojené	ostatní	2 273 189,64	159 123,00
	podřízené a ze zisku	5 583 342,47	390 830,00
	rok 2007	1 353 150,68	81 188,00
Celkem z spojené		9 209 682,79	631 141,00
Celkový součet		29 978 518,41	2 270 142,00

7.1.1 1. krok

- otestování úroků z úvěrů a půjček uzavřených a poskytnutých **před 1.1.2008** – test nízké kapitalizace dle znění zákona č.586/1992 Sb., o daních z příjmů k 31.12.2007

Průměrný stav vlastního kapitálu	3 570 000

I. STAV ÚVĚRŮ A PŮJČEK uzavřených a poskytnutých před rokem 2008 (průměrný denní stav)	
	CELKEM
OD NESPOJENÝCH OSOB	0
OD SPOJENÝCH OSOB	1 353 151

ÚVĚRY A PŮJČKY CELKEM	1 353 151

II. FINANČNÍ NÁKLADY z půjček a úvěrů uzavřených a poskytnutých před rokem 2008	
	CELKEM
OD NESPOJENÝCH OSOB	0
OD SPOJENÝCH OSOB	81 188
FINANČNÍ NÁKLADY CELKEM	81 188

III. VÝPOČET DAŇOVĚ NEUZNATELNÝCH ÚROKŮ DLE §25 odst. 1 písm. w)						
		Testované finanční náklady	Koeficient daňové uznatelnosti	Koeficient daňové neuznatelnosti	Potenciálně vyloučené finanční náklady	Skutečně vyloučené finanční náklady
1	neuznatelné finanční náklady z důvodu § 25 odst. 1 písm. w)	81 188	1	0	0	0
	celkem neuznatelné finanční náklady					0

7.1.2 2. krok

- otestování finančních nákladů z úvěrů a půjček poskytnutých **po 1.1.2008** - test nízké kapitalizace dle znění zákona č.586/1992 Sb., o daních z příjmů k 1.1.2008

Nelze využít možnosti netestovat finanční náklady z úvěrů a půjček od nespojených osob neboť společnost překročila hranici 1 000 000 Kč úroků z půjček

Průměrný stav vlastního kapitálu	3 570 000
jednotná úroková míra PRIBOR + 4	8,20%
průměrná úroková míra	7,65%

I. STAV ÚVĚRŮ A PŮJČEK uzavřených a poskytnutých v roce 2008 (průměrný denní stav)			
	podřízené a „ze zisku“	ostatní	CELKEM
OD NESPOJENÝCH OSOB	11 251 233	9 517 603	20 768 836
OD SPOJENÝCH OSOB	5 583 342	2 273 190	7 856 532
ÚVĚRY A PŮJČKY CELKEM	16 834 575	11 790 792	28 625 368

II. FINANČNÍ NÁKLADY z půjček a úvěrů uzavřených a poskytnutých v roce 2008			
	podřízené a „ze zisku“	ostatní	CELKEM
OD NESPOJENÝCH OSOB	877 594	761 407	1 639 001
OD SPOJENÝCH OSOB	390 830	159 123	549 953
FINANČNÍ NÁKLADY CELKEM	1 268 424	920 530	2 188 954

III. VÝPOČET DAŇOVĚ NEUZNATELNÝCH ÚROKŮ DLE §25 odst. 1 písm. w)						
krok		Testované finanční náklady	Koeficient daňové uznatelnosti	Koeficient daňové neuznatelnosti	Potenciálně vyloučené finanční náklady	Skutečně vyloučené finanční náklady
1	neuznatelné finanční náklady z důvodu § 25 odst. 1 písm. w) bod 2 a 3. (podřízené + ze zisku)	1 268 424	0	1	1 268 424	1 268 424
2	neuznatelné finanční náklady ze spojeného dluhu přesahující poměr dluhu	159 123	0,91	0,09	14 512	40 053

	a kapitálu 2:1 (§ 25 odst. 1 písm. w) bod 5.)					
3	neuznatelné finanční náklady z celkového dluhu přesahující poměr dluhu a kapitálu 6:1 (§ 25 odst.1 písm. w) bod 4.)	761 407	0,75	0,25	191 656	191 656
4	test na PRIBOR + 4 § 25 odst.1 písm. w) bod 1.	2 188 954	1	0	0	0
	celkem neuznatelné finanční náklady					1 500 133

7.1.3 3. krok – shrnutí

- vyčíslení neuznatelných finančních nákladů

Testem nízké kapitalizace u půjčky poskytnuté před 1.1.2008 zjištěno, že úroky ve výši 81 188 Kč jsou celé daňově uznatelné, neboť dle § 25 odst. 1 písm. w) ve znění k 31.12.2007 nelze za výdaje (náklady) vynaložené k dosažení, zajištění a udržení příjmů pro daňové účely uznat zejména úroky z úvěrů a půjček, u nichž je věřitel osobou spojenou ve vztahu k dlužníkovi, a to ve výši úroků z částky, o kterou úhrn úvěrů a půjček od spojených osob, v průběhu zdaňovacího období nebo období, za něž se podává daňové přiznání, přesahuje čtyřnásobek výše vlastního kapitálu u ostatních příjemců úvěrů a půjček. Výpočtem zjištěno, že čtyřnásobek vlastního kapitálu převyšuje celkem téměř jedenáctkrát úhrn úvěrů a půjček, proto jsou všechny tyto úroky daňově uznatelné.

Testem nízké kapitalizace u půjček poskytnutých po 1.1.2008 zjištěno následující:

1) úvěr od banky ve výši 12 000 000 Kč (podřízený úvěr) – finanční náklady za rok 2008 ve výši 877 594 Kč jsou celé daňově neuznatelné (neuznatelné finanční náklady z důvodu § 25 odst. 1 písm. w) bod 2)

2) úvěr od banky ve výši 13 000 000 Kč – finanční náklady za rok 2008 ve výši 761 407 Kč, vypočten koeficient daňové neznatelnosti ve výši 0,25, z toho tedy vyplývá 191 656 Kč daňově neuznatelných finančních nákladů (neuznatelné finanční náklady z důvodu § 25 odst. 1 písm. w) bod 4)

3) půjčka od společnosti DEF s.r.o. ve výši 7 000 000 Kč - finanční náklady za rok 2008 ve výši 390 830 Kč jsou celé daňově neuznatelné (neuznatelné finanční náklady z důvodu § 25 odst. 1 písm. w) bod 2)

4) půjčka od společnosti DEF s.r.o. ve výši 8 000 000 Kč - finanční náklady za rok 2008 ve výši 159 123 Kč. Vypočten koeficient daňové neuznatelnosti ve výši 0,09, což by indikovalo potenciálně vyloučit z daňově uznatelných úroků částku 14 512 Kč, ale protože je nutné pro výpočet daňově neuznatelných úroků použít vyšší z vypočtených koeficientů, což je koeficient 0,25 vypočtený pro daňově neuznatelné úroky z půjčky od společnosti DEF s.r.o. ve výši 7 000 000 Kč, jsou skutečně vyloučené finanční náklady ve výši 40 053 Kč.

Celkové daňově neuznatelné náklady dle § 25 odst. 1 písm. w) zákona o daních z příjmů ve znění k 1.1.2008 činí 1 500 133 Kč (= 877 594 + 191 656 + 390 830 + 40 053).

7.2 Výpočet daňové uznatelnosti úroků dle znění k 1.1.2009

Jak již bylo uvedeno výše, z původních pěti pravidel týkajících se daňové neuznatelnosti úroků a ostatních finančních nákladů zakomponovaných od 1.1.2008 do § 25 odst. 1 písm. w) zákona o daních z příjmů zákonem č. 261/2007 Sb. nakonec v tomto novelizovaném ustanovení zůstalo pouze jedno pravidlo s tím, že dvě jsou definitivně zrušena a zbývající dvě jsou přesunuta do jiných samostatných ustanovení v rámci § 25 odst. 1 zákona o daních z příjmů.

Pro názorné zobrazení vlivu změny znění uvedeného ustanovení je ponecháno zadání příkladu shodné s předchozím.

Poplatník má úvěry a půjčky od spojených i nespojených osob, přitom část úvěrů a půjček, podřízených úvěrů a půjček nebo úvěrů a půjček „ze zisku“ je od spojených a část od nespojených osob.

Poplatník ABC s.r.o.

Stanovení vlastního kapitálu za rok 2008

K 1.1.2008 byly na účtech účtových skupin 41 až 43 zaúčtovány tyto částky

411 – základní kapitál 200 000 Kč

421 – zákonný rezervní fond 20 000 Kč

428 – nerozdělený zisk minulých let 3 000 000 Kč

431 – výsledek hospodaření za rok 2007 ve schvalovacím řízení 700 000 Kč

Dne 29.6.2008 rozhodla valná hromada o rozdělení zisku za rok 2007 (700 000 Kč) v plné výši mezi společníky.

Za období roku 2008 činí výsledek hospodaření po zdanění 500 000 Kč.

Nejprve se stanoví stav vlastního kapitálu (SVK) k jednotlivým datům

SVK k 1.1.2008…..200 000 + 20 000 + 3 000 000 + 700 000 = 3 920 000 Kč

SVK k 29.6.2008…3 920 000 – 700 000 = 3 220 000 Kč

SVK k 31.12.2008 (započten výsledek hospodaření za rok 2008) … 3 220 000 + 500 000 = 3 720 000 Kč

Dále se určí průměrná výše SVK podle Pokynu D-300 (změnu SVK k 31.12.2008 z důvodu vykázání zisku za rok 2008 neuvažujeme)

SVK za rok 2008 … (3 920 000 + 3 220 000) : 2 = 3 570 000 Kč

Jednotná úroková míra - dle novelizovaného znění nemusíme tuto veličinu brát v úvahu

Úvěry a půjčky

1) Půjčka od společnosti DEF s.r.o. uzavřena a poskytnuta v roce 2007, k 31.12.2007 výše nesplacené jistiny 1 500 000 Kč, pravidelné čtvrtletní splátky ve výši 100 000 Kč splatné k poslednímu dni kalendářního čtvrtletí, úroková sazba ve výši 6%, společnost DEF s.r.o. je kapitálově spojenou osobou se společností ABC s.r.o. – přímo se podílí na kapitálu této společnosti, a to podílem ve výši 30% základního kapitálu společnosti ABC s.r.o.

2) Úvěr od banky ve výši 12 000 000 Kč – uzavřeno 1.1.2008, přijato 10.1.2008, na dobu 10 let, pravidelné čtvrtletní splátky 300.000,- Kč splatné k poslednímu dni kalendářního čtvrtletí, úroková sazba 7,8%, podřízená k půjčce 3)

3) Úvěr od banky ve výši 13 000 000 Kč, uzavřeno 28.2.2008, poskytnuto 25.3.2008, na dobu 10 let, pravidelné čtvrtletní splátky 325 000 Kč splatné k poslednímu dni

čtvrtletí, úroková sazba ve výši 8%, zajištěno nemovitostí ve vlastnictví společnosti ABC s.r.o.

4) Půjčka od společnosti DEF s.r.o. ve výši 7 000 000 Kč – společnost DEF s.r.o. je kapitálově spojenou osobou se společností ABC s.r.o. – přímo se podílí na kapitálu této společnosti, a to podílem ve výši 30% základního kapitálu společnosti ABC s.r.o., půjčka poskytnuta 15.2.2008, na dobu 5 let, úroková sazba 7%, pravidelné měsíční splátky ve výši 120 000 Kč splatné k poslednímu dni měsíce, podřízená k půjčce 2)

5) Půjčka od společnosti DEF s.r.o. ve výši 8 000 000 Kč – bez podřízení, nezávislá na zisku, poskytnuta dne 15.9.2008, na dobu 7 let, pravidelné čtvrtletní splátky ve výši 285 715 Kč, úroková sazba ve výši 7%

Tabulka 5 - Přehled obratů jednotlivých půjček a úvěrů společnosti ABC s.r.o. v roce 2008

č.	Popis 1	Popis 2	Datum	Popis	Částka	Dní	Přepočteno na průměrný denní stav	Úrok
1	spojené	rok 2007	31.12.2007	počáteční zůstatek	1 500 000	366	1 504 109,59	90 247,00
1	spojené	rok 2007	31.3.2008	splátka 1.čtvrtletí	-100 000	275	-75 342,47	-4 521,00
1	spojené	rok 2007	30.6.2008	splátka 2.čtvrtletí	-100 000	184	-50 410,96	-3 025,00
1	spojené	rok 2007	30.9.2008	splátka 3.čtvrtletí	-100 000	92	-25 205,48	-1 513,00
1	spojené	rok 2007	31.12.2008	splátka 4.čtvrtletí	-100 000	0	0,00	0,00
2	nespojené	podřízené a ze zisku	10.1.2008	půjčka	12 000 000	356	11 704 109,59	912 921,00
2	nespojené	podřízené a ze zisku	31.3.2008	1. řádná splátka	-300 000	275	-226 027,40	-17 631,00
2	nespojené	podřízené a ze zisku	30.6.2008	2. řádná splátka	-300 000	184	-151 232,88	-11 797,00
2	nespojené	podřízené a ze zisku	30.9.2008	3. řádná splátka	-300 000	92	-75 616,44	-5 899,00
2	nespojené	podřízené a ze zisku	31.12.2008	4. řádná splátka	-300 000	0	0,00	0,00
3	nespojené	ostatní	25.3.2008	půjčka	13 000 000	281	10 008 219,18	800 658,00
3	nespojené	ostatní	31.3.2008	1. řádná	-325 000	275	-244 863,01	-19 590,00

				splátka				
3	nespojené	ostatní	30.6.2008	2. řádná splátka	-325 000	184	-163 835,62	-13 107,00
3	nespojené	ostatní	30.9.2008	3. řádná splátka	-325 000	92	-81 917,81	-6 554,00
3	nespojené	ostatní	31.12.2008	4. řádná splátka	-325 000	0	0,00	0,00
4	spojené	podřízené a ze zisku	15.2.2008	půjčka	7 000 000	320	6 136 986,30	429 590,00
4	spojené	podřízené a ze zisku	28.2.2008	1. řádná splátka	-120 000	307	-100 931,51	-7 066,00
4	spojené	podřízené a ze zisku	31.3.2008	2. řádná splátka	-120 000	275	-90 410,96	-6 329,00
4	spojené	podřízené a ze zisku	30.4.2008	3. řádná splátka	-120 000	245	-80 547,95	-5 639,00
4	spojené	podřízené a ze zisku	31.5.2008	4. řádná splátka	-120 000	214	-70 356,16	-4 925,00
4	spojené	podřízené a ze zisku	30.6.2008	5. řádná splátka	-120 000	184	-60 493,15	-4 235,00
4	spojené	podřízené a ze zisku	31.7.2008	6. řádná splátka	-120 000	153	-50 301,37	-3 522,00
4	spojené	podřízené a ze zisku	31.8.2008	7. řádná splátka	-120 000	122	-40 109,59	-2 808,00
4	spojené	podřízené a ze zisku	30.9.2008	8. řádná splátka	-120 000	92	-30 246,58	-2 118,00
4	spojené	podřízené a ze zisku	31.10.2008	9. řádná splátka	-120 000	61	-20 054,79	-1 404,00
4	spojené	podřízené a ze zisku	30.11.2008	10. řádná splátka	-120 000	31	-10 191,78	-714,00
4	spojené	podřízené a ze zisku	31.12.2008	11. řádná splátka	-120 000	0	0,00	0,00
5	spojené	ostatní	15.9.2008	půjčka	8 000 000	107	2 345 205,48	164 165,00
5	spojené	ostatní	30.9.2008	1. řádná splátka	-285 715	92	-72 015,84	-5 042,00
5	spojené	ostatní	31.12.2008	2. řádná splátka	-285 715	0	0,00	0,00

Zdroj: vlastní

Tabulka 6 - Souhrn údajů z tabulky č. 5

		Data	
Popis 1	Popis 2	Součet z přepočteno na průměrný denní stav	Součet z Úrok
nespojené	ostatní	9 517 602,74	761 407,00
	podřízené a ze zisku	11 251 232,88	877 594,00
Celkem z nespojené		20 768 835,62	1 639 001,00
spojené	ostatní	2 273 189,64	159 123,00

	podřízené a ze zisku rok 2007	5 583 342,47 1 353 150,68	390 830,00 81 188,00
Celkem z spojené		9 209 682,79	631 141,00
Celkový součet		29 978 518,41	2 270 142,00

7.2.1 1.krok

– otestování úroků z úvěrů a půjček uzavřených a poskytnutých **před 1.1.2008** – test nízké kapitalizace dle znění zákona č.586/1992 Sb., o daních z příjmů k 31.12.2007

Průměrný stav vlastního kapitálu	3 570 000

I. STAV ÚVĚRŮ A PŮJČEK uzavřených a poskytnutých před rokem 2008 (průměrný denní stav)	
	CELKEM
OD NESPOJENÝCH OSOB	0
OD SPOJENÝCH OSOB	1 353 151
ÚVĚRY A PŮJČKY CELKEM	1 353 151

II. FINANČNÍ NÁKLADY z půjček a úvěrů uzavřených a poskytnutých před rokem 2008	
	CELKEM
OD NESPOJENÝCH OSOB	0
OD SPOJENÝCH OSOB	81 188
FINANČNÍ NÁKLADY CELKEM	81 188

III. VÝPOČET DAŇOVĚ NEUZNATELNÝCH ÚROKŮ DLE §25 odst. 1 písm. w)						
krok		Testované finanční náklady	Koeficient daňové uznatelnosti	Koeficient daňové neuznatelnosti	Potenciálně vyloučené finanční náklady	Skutečně vyloučené finanční náklady

1.	neuznatelné finanční náklady z důvodu § 25 odst. 1 písm. w)	81 188	1	0	0	0
	celkem neuznatelné finanční náklady					0

7.2.2 2. krok

– otestování finančních nákladů z úvěrů a půjček poskytnutých **po 1.1.2008** - test nízké kapitalizace dle znění zákona č.586/1992 Sb., o daních z příjmů k 1.1.2009

Průměrný stav vlastního kapitálu	3 570 000

I. STAV ÚVĚRŮ A PŮJČEK uzavřených a poskytnutých v roce 2008 (průměrný denní stav)			
	podřízené a „ze zisku“	ostatní	CELKEM
OD NESPOJENÝCH OSOB	11 251 233	9 517 603	20 768 836
OD SPOJENÝCH OSOB	5 583 342	2 273 190	7 856 532
ÚVĚRY A PŮJČKY CELKEM	16 834 575	11 790 792	28 625 368

II. FINANČNÍ NÁKLADY z půjček a úvěrů uzavřených a poskytnutých v roce 2008			
	podřízené a „ze zisku“	ostatní	CELKEM
OD NESPOJENÝCH OSOB	877 594	761 407	1 639 001
OD SPOJENÝCH OSOB	390 830	159 123	549 953
FINANČNÍ NÁKLADY CELKEM	1 268 424	920 530	2 188 954

III. VÝPOČET DAŇOVĚ NEUZNATELNÝCH ÚROKŮ DLE §25 odst. 1 písm. w)

krok		Testované finanční náklady	Koeficient daňové uznatelnosti	Koeficient daňové neuznatelnosti	Potenciálně vyloučené finanční náklady	Skutečně vyloučené finanční náklady
1	neuznatelné finanční náklady z důvodu § 25 odst. 1 písm. zm), zp) (podřízené + ze zisku)	1 268 424	0	1	1 268 424	1 268 424
2	neuznatelné finanční náklady ze spojeného dluhu přesahující poměr dluhu a kapitálu 2:1 (§ 25 odst. 1 písm. w)	159 123	0,91	0,09	14 512	14 512
	celkem neuznatelné finanční náklady					1 282 936

7.2.3 3. krok – shrnutí

- vyčíslení neuznatelných finančních nákladů

Testem nízké kapitalizace u půjčky poskytnuté před 1.1.2008 zjištěno, že úroky ve výši 81 188 Kč jsou celé daňově uznatelné, neboť dle znění § 25 odst. 1 písm. w) ve znění k 31.12.2007 nelze za výdaje (náklady) vynaložené k dosažení, zajištění a udržení příjmů pro daňové účely uznat zejména úroky z úvěrů a půjček, u nichž je věřitel osobou spojenou ve vztahu k dlužníkovi, a to ve výši úroků z částky, o kterou úhrn úvěrů a půjček od spojených osob, v průběhu zdaňovacího období nebo období, za něž se podává daňové přiznání, přesahuje čtyřnásobek výše vlastního kapitálu u ostatních

příjemců úvěrů a půjček. Výpočtem zjištěno, že čtyřnásobek vlastního kapitálu převyšuje celkem téměř jedenáctkrát úhrn úvěrů a půjček, proto jsou všechny tyto úroky daňově uznatelné. Postup výpočtu se tedy neliší od postupu výpočtu v předchozím příkladu.

Testem nízké kapitalizace u půjček poskytnutých po 1.1.2008 zjištěno následující:

1) úvěr od banky ve výši 12 000 000 Kč (podřízený úvěr) – finanční náklady za rok 2008 ve výši 877 594 Kč jsou celé daňově neuznatelné (neuznatelné finanční náklady z důvodu § 25 odst. 1 písm. zp))

2) úvěr od banky ve výši 13 000 000 Kč – finanční náklady za rok 2008 ve výši 761 407 Kč – celé daňově uznatelné – nejsou předmětem testu kapitalizace dle znění § 25 odst.1 písm. w) ve znění k 1.1.2009

3) půjčka od společnosti DEF s.r.o. ve výši 7 000 000 Kč - finanční náklady za rok 2008 ve výši 390 830 Kč jsou celé daňově neuznatelné (neuznatelné finanční náklady z důvodu § 25 odst. 1 písm. zp)

4) půjčka od společnosti DEF s.r.o. ve výši 8 000 000 Kč - finanční náklady za rok 2008 ve výši 159 123 Kč. Vypočten koeficient daňové neuznatelnosti ve výši 0,09, což indikuje vyloučit z daňově uznatelných úroků částku 14 512 Kč (neuznatelné finanční náklady z důvodu § 25 odst. 1 písm. w) ve znění k 1.1.2009)

Celkové daňově neuznatelné náklady dle § 25 odst. 1 písm. w) zákona o daních z příjmů ve znění k 1.1.2009 činí 1 282 936 Kč (= 877 594 + 390 830 + 14 512).

Schválená úprava je dobrovolně retroaktivní, z čehož vyplývá, že by měla, pokud se tak poplatník rozhodne, dopadat již na zdaňovací období započatá v roce 2008. Lze proto doporučit v případě, kdy je znění zákona č.586/1992 Sb., o daních z příjmů ve znění k 1.1.2009 pro poplatníka výhodnější, aby využil této dobrovolné retroaktivity.

Využitím možnosti postupovat podle znění zákona k 1.1.2009 zahrne poplatník do daňově neuznatelných nákladů o 217 197 Kč méně než kdyby postupoval podle znění k 1.1.2008. Novelizované znění je tedy pro něj výhodnější a přináší mu úsporu na dani.

8. Závěr

Tato diplomová práce „Kapitálová přiměřenost z hlediska daně z příjmů“ si dala za cíl na základě poznatků o vývoji ustanovení § 25, odst.1 písm. w) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů, tyto prakticky uplatnit na příkladu fiktivní společnosti – provést aplikaci testu kapitálové přiměřenosti s cílem poukázat na možnost rozhodnutí daňového subjektu o využití / nevyužití zpětné retroaktivity zákona, kterou poplatníkovi mu umožňuje nejnovější znění zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, a to znění účinné ke dni 1. 1. 2009.

Úprava § 25 odst.1 písm. w) zákona o daních z příjmů, který se zabývá problematikou nízké kapitalizace, prošla velkým vývojem – viz následující stručný přehled

1) Úprava před novelizací zákona o daních z příjmů zákonem č.438/2003 Sb. obecně účinná do 31. 12. 2003 - pro úvěry a půjčky uzavřené do konce roku 2003 tehdy platila „mírnější“ pravidla z hlediska definice spojených osob – v porovnání s následným vývojem ustanovení. Z daných pravidel definice spojených osob bylo dovozováno, že u úvěrů a půjček nedopadala úprava § 25 odst. 1 písm. w) na úvěry a půjčky uzavřené mezi sesterskými společnostmi.

2) Úprava obecně účinná od 1. 1. 2004 do 31. 12. 2007 – v nové úpravě ustanovení § 25 odst.1 w) je řečeno, že se ustanovení o nízké kapitalizaci nevztahuje na fyzické osoby, na poplatníky, kteří nejsou založeni nebo zřízeni za účelem podnikání, na burzu cenných papírů, na Fond národního majetku, od zdaňovacího období nebo období, za něž se podává daňové přiznání, které započalo v roce 2005, také na osoby jinak spojené, které vytvořily právní vztah převážně za účelem snížení základu daně nebo zvýšení daňové ztráty a také na poplatníky vzniklé do 31. 12.

2003, a to v roce jejich vzniku a v následujících 3 letech.Na rozdíl od znění po 1. 1. 2008, kdy právní úprava rozšiřuje náklady o další související náklady (tzv. finanční náklady), se ustanovení týká jen úroků z úvěrů a půjček mezi spojenými osobami.

3) Úprava v novelizovaném znění obecně účinná od 1. 1. 2008 - na rozdíl od znění platného do 31. 12. 2007, kdy úprava § 25 odst. 1 písm. w) zákona o daních z příjmů dopadala pouze na úvěry a půjčky poskytnuté mezi spojenými osobami, ve znění platném po 1. 1. 2008 je zavedeno pět nových pravidel, na jejichž základě mohou být finanční náklady daňově neuznatelné. Pouze páté pravidlo z nich se týká úvěrů a půjček uzavřených mezi spojenými osobami. Zbývající čtyři pravidla se týkají veškerých úvěrů a půjček, tedy i půjček a úvěrů uzavřených mezi nespřízněnými osobami (mezi které spadá například i běžný komerční úvěr od banky).

4) Úprava v novelizovaném znění obecně účinná od 1. 1. 2009 - z původních pěti pravidel týkajících se daňové neuznatelnosti úroků a ostatních finančních nákladů zakomponovaných od 1. 1. 2008 do § 25 odst. 1 písm. w) zákona o daních z příjmů zákonem č. 261/2007 Sb. nakonec v tomto ustanovení zůstalo pouze jedno pravidlo s tím, že dvě jsou definitivně zrušena a zbývající dvě jsou přesunuta do jiných samostatných ustanovení v rámci § 25 odst. 1 zákona o daních z příjmů.

Lze konstatovat, že základní myšlenka novelizovaných úprav vychází z teorie, kdy v případě financování podnikatelské činnosti prostřednictvím vlastního kapitálu je za tento placeno dividendami, které jsou obecně daňově neuznatelné. Dle názoru Ministerstva financí ČR není tedy důvod, aby úroky, což je úhrada za cizí kapitál, byly široce bez omezení daňově uznatelné.

V diplomové práci byly aplikovány teoretické poznatky na fiktivní společnosti - byla provedena aplikace testu kapitálové přiměřenosti s cílem poukázat na možnost rozhodnutí daňového subjektu o využití / nevyužití zpětné retroaktivity zákona, kterou mu umožňuje nejnovější znění zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, a to znění

účinné ke dni 1. 1. 2009. V dané konkrétní studii bylo zjištěno, že využitím možnosti postupovat podle znění zákona k 1. 1. 2009 zahrne poplatník do daňově neuznatelných nákladů o 217 197 Kč méně než kdyby postupoval podle znění k 1. 1. 2008. Novelizované znění je tedy pro něj výhodnější a přináší mu úsporu na dani.

Nelze samozřejmě obecně tvrdit, že možnost dobrovolné retroaktivity bude poplatníkem vždy využita. Naopak může nastat situace, kdy její nevyužití bude pro poplatníka výhodnější, a to například v situaci, kdy původní úprava účinná k 1.1.2008 obsahovala limit daňově uznatelných výdajů od nespojených osob ve výši 1 mil.Kč – pokud by v takovém případě měl mít poplatník finanční náklady od nespojené osoby daňově neuznatelné z titulu podřízených závazků či závazků ze zisku (původní pravidla č.2 a 3) a nepřevýšil by tento limit, nemusel by žádnu částku připočítávat jako daňově neuznatelný náklad. Jelikož však nové ustanovení § 25 odst. 1 písm. w) zákona o daních z příjmů takový limit neobsahuje, může být v těchto případech retroaktivita v neprospěch daňových subjektů. Tyto situace ale budou dle názoru autorky ne příliš četné a naopak poplatníci spíše uvítají možnost volby využití nabízené retroaktivity.

Důkazem, že aplikace ustanovení § 25 odst. 1 písm. w) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, je neustále ve vývoji, je fakt, že ke dni zpracování závěru této diplomové práce byla Parlamentem ČR schválena v rámci parlamentního tisku novela upravující další změny v zkoumaném ustanovení. Dle návrhu novely se za daňově neuznatelné budou považovat finanční výdaje (náklady), kterými se pro účely tohoto zákona rozumí úroky z úvěrů a půjček a související výdaje (náklady), včetně výdajů (nákladů) na obstarání, zpracování úvěrů, poplatků za záruky, pokud je věřitel osobou spojenou ve vztahu k dlužníkovi (§ 23 odst. 7), a to ve výši finančních výdajů (nákladů) z částky, o kterou úhrn úvěrů a půjček od spojených osob v průběhu zdaňovacího období nebo období, za něž se podává daňové přiznání, pokud tyto finanční náklady (výdaje) přesáhnou šestinásobek výše vlastního kapitálu, je-li příjemcem úvěru a půjčky banka nebo pojišťovna, nebo čtyřnásobek výše vlastního kapitálu u ostatních příjemců úvěrů a půjček.

Oproti znění platnému k 1. 1. 2008, respektive k 1. 1. 2009 došlo tedy k významné změně v možném násobku finančních nákladů (výdajů), které mohou přesáhnout vlastní kapitál nově šestkrát oproti původnímu trojnásobku výše vlastní kapitálu, je-li příjemcem úvěru a půjčky banka nebo pojišťovna a nově čtyřikrát oproti původnímu dvojnásobku výše vlastního kapitálu u ostatních příjemců úvěrů a půjček. Navrhované novelizované znění je tedy pro daňového poplatníka opět o něco výhodnější.

Další vývoj do budoucna je v současné době velmi těžké určit. Budoucí vývoj výše poměru mezi vlastním kapitálem a průměrnou hodnotou úvěrů a půjček od spojených osob je spíše politickou otázkou, která ale bude muset reagovat na současnou finanční a hospodářskou situaci.

9. Seznam použité literatury

1) Špád, M. Daňová reforma od 1.1.2008 – změny týkající se právnických osob. Daně a právo v praxi, 2007, č. 10, str. 16 – 23.
2) Běhounek, P. Daňová reforma od 1.1.2008. Daně a právo v praxi, 2007, č. 6, str. 3 – 10.
3) Dráb, O. Nový výkladový pokyn k zákonu o daních z příjmů aneb D-300 versus D-190. Daně a právo v praxi, 2007, č. 2, str. 2 – 10.
4) Čapek, J., Kulínský, R. Aplikace § 25 odst. 1 písm. w) zákona o daních z příjmů od 1.1.2008. E-Bulletin Komory daňových poradců ČR, 2008, č. 2, str. 4 – 7.
5) Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech
6) Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
7) Zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů
8) Zákon č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon
9) Zákon č. 337/1992 Sb. Zákon České národní rady ze dne 5.května 1992, o správě daní a poplatků
10) Zákon č. 337/1192 Sb., Zákon České národní rady ze dne 5.května 1992 o správě daní a poplatků
11) Sdělení Ministerstva financí k aplikaci ustanovení § 25 odst.1 písm. w) zákona č.586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona č.261/2007 Sb. a zákona č.296/2007 Sb.
12) Pokyn Ministerstva financí ČR č.D-300, k jednotnému postupu při uplatňování některých ustanovení zákona č.586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
13) Pokyn Ministerstva financí ČR č.D-190, k jednotnému postupu při uplatňování některých ustanovení zákona č.586/1992 Sb., o daních z příjmů
14) Úřední sdělení České národní banky ze dne 18.dubna 2006 o vydání třetí verze Pravidel pro referenční banky a výpočet (fixing) referenčních úrokových sazeb (PRIBID a PRIBOR)

15) Slovník odborného názvosloví pro daňové poradenství. Komora daňových poradců ČR. DATEV eG. 1998.
16) Šťastný Zdeněk Ing., Škampa Jiří Ing., Nesrovnal Jiří Ing. Závěrka v podvojném účetnictví a daň z příjmů 2000. Komora daňových poradců ČR. Brno 2000. ISBN 80-238-6475-0
17) Šťastný Zdeněk Ing., Škampa Jiří Ing., Nesrovnal Jiří Ing. Daň z příjmů a podvojné účetnictví. Komora daňových poradců ČR. Brno 2001. ISBN 80-238-8065-9
18) Šťastný Zdeněk Ing., Škampa Jiří Ing., Nesrovnal Jiří Ing. Daň z příjmů a podvojné účetnictví. Komora daňových poradců ČR. Brno 2002. ISBN 80-238-9950-3
19) Kolektiv autorů. Daně I. a II. ASPI, a.s. 2006. ISBN 80-7357-167-6
20) Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník ve znění pozdějších předpisů
21) Vyhláška č.500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č.563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví
22) Zákon č.563/1991Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů
23) Zákon č.256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu
24) Zákon č.40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
25) Zákon č.178/2005 Sb., o zrušení Fondu národního majetku České republiky a o působnosti Ministerstva financí při privatizaci majetku České republiky (zákon o zrušení Fondu národního majetku)
26) Zákon č.438/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
27) Frkalová, E., Folwarczny, Z. Problematika nízké kapitalizace od roku 2005. Závěry koordinačního výboru Komory daňových poradců ČR konaného dne 23.3.2005.
28) Nesrovnal, J., Nesrovnalová, I. Stabilizace veřejných rozpočtů a daně z příjmů právnických osob – vybrané oblasti. Odborná publikace Daňový expert, 2008, č. 2, str. 2 – 9.
29) Zákon č. 669/2004 Sb. kterým se mění zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

30) Zákon č.2/2009 Sb., kterým se mění zákon č.586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
31) Nesrovnal, J., Nesrovnalová, I. Podklad ke školení Komory daňových poradců ČR ve dnech 6.2. - 7.2.2009 v Teplé „Komentář k vybraným oblastem z hlediska daně z příjmů právnických osob“
32) Běhounek, P. Podklad ke školení zaměstnanců firmy Jandečka, Fanturová & partners s.r.o. dne 14.11.2008 v Železné Rudě „Úvěry a půjčky z pohledu daní z příjmů“
33) URL: <http://www.cnb.cz/cz/financni_trhy/penezni_trh/pribor/denni.jsp>
34) URL: <http://portal.gov.cz/wps/portal/>

10. Seznam tabulek

Tabulka 7 - Přehled vybraných výdajů (nákladů)

Tabulka 8 - Přehled vývoje sazeb PRIBOR

Tabulka 9 - Přehled obratů jednotlivých půjček a úvěrů společnosti ABC s.r.o. v roce 2008

Tabulka 10 - Souhrn údajů z tabulky č.3

Tabulka 11 - Přehled obratů jednotlivých půjček a úvěrů společnosti ABC s.r.o. v roce 2008

Tabulka 12 - Souhrn údajů z tabulky č. 5